

THYRAS VOLD

UDGIVET AF SLESVIG-LIGAEN

95. årgang nr. 2

2. halvår 2016

Nummer 907

Forsidebilledet er fra det mere end tusind år gamle fiskerleje Holm ved Slesvig. Christian I gav dem eneret på fiskeri på Slien. En rettighed som endnu er gældende, og som de lokale fiskere stadig benytter sig af.

Læs mere i artiklen SLIEN FRA SIN BEDSTE SIDE (side 13)

Foruden de faste rubrikker indeholder dette nummer af bladet også følgende artikler:

DANMARKS FORVANDLING PÅ 200 ÅR (side 16)

FREGATTEN JYLLAND (side 22)

samt

sidste afsnit af EN REJSE TIL ALSACE (side 28)

Formandens spalte

Kære medlemmer

Allerførst vil jeg, selvom det er lidt tidligt, ønske alle læsere af Thyras Vold et godt og lykkebringende nytår.

Andet steds i bladet kan I læse et referat fra landsmødet og min årsberetning, derfor følger her kun en kort omtale

Årsmødet blev holdt på Rødding Højskole i meget fine rammer. Desværre var der ikke mødt ret mange op, så mødet forløb i stor enighed, ligesom regnskabet, der var sendt ud på forhånd, blev godkendt uden bemærkninger. Håber at I allerede har læst det i sidste nummer af Thyras Vold.

På bestyrelsesmødet behandlede vi også alle støtteansøgninger. I år kunne vi imødekomme alle ansøgninger med et stort eller mindre beløb. Pengene blev uddelt i november i Frederiksstad, og I kan læse mere herom på side 31 i bladet.

Der var genvalg til bestyrelsen så Jens Hønholt er fortsat kasserer, Horst Werner Knüppel næstformand jeg formand.

Som I kan læse i min beretning, så har vi en mindre medlemsfremgang, men vi ser gerne, at I skaffer flere medlemmer, og kontingentet er stadig det samme, altså 200 kr. om året – ganske billigt for at få vores udmærkede blad Thyras Vold.

Angående julemærkesalget, så bemærkede I nok sidste år, at Ligaen som sådan ikke tog sig deraf. Det hænger sammen med, at der nok højest er 10 personer, som ønsker det Sydslesvigske julemærke gennem Ligaen.

Dog kan I som medlemmer få det, hvis I hen-

vender jer til vores næstformand Horst Werner Knüppel. Hans e-mail-adresse og telefon er:

horst.wj.knueppel@gmail.com

Tlf.: +45-20151687

HUSK også, at I hos ham kan købe vores fine plakat. Selv har jeg den hængende på mit kontor og nyder dagligt synet af den.

I år var Horst Werner Knüppel og jeg inviteret med på Sydslesvigudvalgets besigtigelsestur i Sydslesvig. Vi havde en rigtig god tur og så og hørte om mange forhold for det danske mindretal i Sydslesvig. Ved et foredrag på Skipperhuset i Tønning hørte vi om, hvor mange flere forordninger og krav der var i Nordfrisland sammenlignet med fx Flensborg.

Desuden var det særdeles spændende at høre om mindretallene i Europa i et foredrag, som vi overværede på mindretalscentrets kontor (ECMI) i Flensborg, som har forbindelse med de forskellige mindretal og er med til at løse konflikter.

Det glæder os meget, at vi var inviteret med på turen, og jeg tror, at vi kan takke Kim Andersen, formand for Sydslesvigudvalget, derfor. Jeg holdt nemlig årsmødetale sammen med ham i Store Vig, og dér talte vi om, at vi i højere grad skulle holde hinanden orienteret om, hvad vi foretog os.

Vi er naturligvis glade for, at Slesvig Ligaen nu også indgår i en større sammenhæng.

I næste nummer af Thyras Vold vil I høre mere om denne besigtigelsestur.

Med venlig hilsen

Anne-Marie Thorup

Spørgsmål til medlemskab og adresseændringer bedes rettet til:

Horst-Werner J. Knüppel

Mail:horst.wj.knueppel@gmail.com

SPROGDEBATTEN HOLDER OS VÅGNE!

direktør
Anders Kring

Med Thomas talte jeg dansk. Thomas var søn af et lærerægtepar, der var kommet fra Danmark til Sydslesvig. Thomas' modersmål og hjemmesprog var dansk ligesom mit. Jeg lærte faktisk tysk på gaden. Med Frank talte jeg derimod tysk. På trods af, at Thomas, Frank og jeg gik i samme klasse. Franks modersmål og hjemmesprog var tysk, og selvom vi begge beherskede dansk, så havde det virket kunstigt og helt forkert at tale dansk med Frank.

De uskrevne regler

Sproget i skolegården var tysk-domineret. Sådan oplevede jeg det i 70'erne. Der var ligesom uskrevne og udtalte regler om, hvem der måtte tale hvilket sprog og med hvem. Børn med tysk hjemmesprog talte tysk med hinanden. Os, der havde dansk hjemmesprog, talte helt overvejende dansk med dem,

der havde dansk hjemmesprog, men tysk med dem, der havde tysk som hjemmesprog. Var vi en større gruppe, så var det tysk, der var fællessproget. De der kom fra Danmark måtte hurtigt tilegne sig det tyske sprog for at kunne være med i frikvarteret.

Uanset hjemmesprog og modersmål var det dog helt og holdent utænkeligt at tale eller svare på tysk i samtale med læreren - heller ikke tysklæreren udenfor tysktimerne. Det havde også virket helt forkert. En eneste tysk sætning havde da også tilsidesat lærernes troværdighed, når det gjaldt at fortælle os, at vi var elever på en dansk mindretalsskole. Det var irriterende, når lærerne gang på gang med rette opfordrede os til at gøre brug af det danske sprog: »I er da så gode til dansk, hvorfor snakker I så tysk med hinanden?!«

De unges sprog

Når det hævdes, at sprogsituationen, hvad balancen mellem tysk og dansk blandt de unge angår, er blevet mere tyskpregt end endnu for år tilbage, kan der godt være noget om det.

Måske oplever mange - især unge mindretalsborgere - det danske sprog som lidt usekset og som det institutionelle, altså lærernes/autoriteternes sprog, for nogle måske endda som skælde-ud-sproget. For udenforstående er det forståeligt nok ligefrem paradoksalt at eleverne på mindretalsskolerne, både nord og syd for grænsen, i frikvarterene taler flertalsbefolkningens sprog. Danske politikere har for nogle år tilbage også klandret de unge, især gymnasieeleverne, for deres overvejende tyske sprogbrug

og en sindelagsbekendelse, som de ikke mente, var i overensstemmelse med det, Danmark kunne forvente. Men vil man ikke blive regnet til dem, der har misforstået teen-age-alderen, så er det klogt ikke at tage de unge til indtægt og slet ikke som markør for, hvordan det står til med danskheden i mindretallet.

I den alder er det alt sammen forældrenes skyld - helt afgjort iht. valg af skolegang -, og de opfattes gerne som håbløse, irriterende og gammeldags. Forældrene er ikke et bevidst forbillede - tværtimod. Det er modstandens tid, et naturfænomen og kan af dem, der er forarget over danske mindretalselevs sprogbrug og indstilling til mindretallet, ikke ændres. Det at være strid og opponere imod de voksnes selvforståelse er ligefrem sundt i den alder!

Men skal vi så bare lade stå til? Nej! Vi skal som voksne forstyrre på kærkommen måde, spørge ind til, italesætte, motivere til at bruge det danske sprog og samtidig kunne tåle, at de unge alligevel gør og siger lige som det passer dem. Så længe valget ikke har været deres eget, kan de ikke bebrejdes, og gør vi det surt for dem, ja så vil de med god grund senere hen flygte til Danmark eller til flertalsbefolkningen. Kunsten ligger i at fremelske det danske sprog.

Sproget i foreninger og institutioner

Dansk sprogbrug i vore foreninger, skoler og institutioner vil altid være under stort pres fra det omgivende sprog. Det overlever ikke pr. automatik i et hav af tysk. Det skal derfor bestandigt være i vinden.

Brugen af det danske sprog er noget, der skal værnes om, noget man atter og atter skal italesætte, erindre om, gøre sig bevidst og sidst men ikke mindst noget, man skal gøre sig umage med. Centrale aktører i denne sammenhæng er dem, jeg lidt teknisk vil betegne som sprogets pontoner, det være sig læreren, pædagogen, foreningsformanden, træneren, m. fl.. De er med til at sikre, at sproget ikke går til bunds. Forældrene tilkommer det ansvar, at de ikke fremmedgør det danske sprog. Hvis forældrene ikke gør sig umage med at lære og i så mange sammenhænge som muligt at gøre brug af det danske sprog, ja hvorfor i al verden skulle deres børn så gøre det? Hvis det er i orden at tale tysk til læreren, pædagogen eller instruktøren, ja hvorfor skulle man så gøre sig umage med at bruge det danske sprog?

Men hvorfor slår så mange af os alt for let over i det tyske?

For det første er det, fordi vi er så flinke og gerne tager hensyn. Især til de nye mindretalsmedlemmer, der har besluttet sig for at komme ind og endnu ikke behersker det danske sprog. Men tager vi hensyn til de tysktalende, der ønsker at være en del af vort fællesskab idet vi taler tysk med dem, er dette en forkert hensyntagen – med undtagelse af de allerførste samtaler vi fører.

Jeg husker tydeligt en episode, da jeg som socialrådgiver havde en samtale med en far, der stammede fra Sydtyskland. Hans dansk var mildest talt meget gebrokkent.

Efter at vi havde kæmpet os igennem samtalen i ca. et kvarters tid og det vitterligt var

svært for ham at forklare, og lige så svært for mig at forstå, hvad problemet i grunden gik ud på, spurgte jeg ham, om vi ikke hellere skulle fortsætte på tysk. Dette spørgsmål faldt ikke i god jord. Han svarede, at han meget hellere ville fortsætte på dansk. Immervæk havde han henvendt sig til en dansk institution, hvor han kunne få en rådgivning på dansk. Derudover ville han aldrig lære sproget, hvis alle tog hensyn til hans dårlige dansk.

Hensynsløs hensyntagen

Manden havde ret, og eksemplet minder mig om, at vi i Sydslesvig alt for ofte tager lige netop forkerte hensyn – selv hvis de tysktalende behersker dansk.

Denne hensyntagen sker i allerbedste mening, men beforder ikke ligefrem de tysktalendes incitament for at lære sig dansk. Så hvor går grænsen for hensyntagen? I det mindste hopper kæden af for mit vedkommende, når forældre på et dansk gymnasium klager over, at de breve, de modtager fra skolen, er skrevet på dansk, eller at sproget på forældreaftenen er dansk i stedet for tysk.

Ligesom det er svært at forklare, hvorfor et barn som er tilflyttet fra Danmark og gerne vil spille fodbold i en af mindretallets fodboldklubber, må forlade klubben og finde en anden nord for grænsen, fordi han ikke taler tysk og sproget på holdet er tysk. Det er meget forståeligt, at de fleste danske idrætsforeninger kun kan stille hold, såfremt de tager spillere ind fra flertalsbefolkningen. Men når tolerance og hensyntagen fører til, at danskheden udvandes til, at den endnu kun forefindes i homøopatisk dosis, er det en

hensynsløs hensyntagen. Hensynsfuldt overfor det tyske, men så sandelig hensynsløst overfor det danske. Her har vi i mindretallet et kæmpe ansvar og samtidig en stor udfordring.

Dansk er vort hjertesprog

For det andet, så er det danske sprog for mange mindretalsborgere hjertesproget, mens tysk er modersmålet og dermed deres emotionelle sprog.

Dette kan f.eks. tydelig aflæses ved, at den »rigtige« sydslesviger ikke formår at bande på dansk eller bruge danske slangudtryk. Det lyder også bare ret latterligt, når vi sydslesvigere prøver at sige noget som: »Jeg er da ikke tabt bag en vogn og tørret på kakkelovnen i nat!« eller »Hvorfor fanden svarer du ikke på min sms, har du gigt i grenene?«

Bliver den »rigtige« Sydslesviger for alvor vred og føler trang til at skælde nogen bælg fuld, vil han eller hun slå over på tysk eller plattysk. Slang, bandeord og gadesprog har ligesom ikke vundet indpas i danskundervisningen – og det mener jeg heller ikke er nødvendigt. Vores helt unikke sproglige og identitetsmæssige blandede landhandel, hvor vi endda kan tage patent på en egen sproglig kreation, nemlig Sydslesvigsk (en miskelse mellem denisk au tüsk), er et lige så naturligt som sympatisk talesprogligt karaktertræk i vores region.

Vi må finde en sund balance

Det gælder om at holde en sund balance. For alene at hæfte sig ved sindelaget og forkynde, at »Minderheit ist wer will« og med det som undskyldning at se stort på nødvendigheden

af at tilegne sig og bruge det danske sprog, er ikke holdbart. Godt nok er vi – indtil videre – et sindelagsmindretal, men dette frigør os ikke for at værne om det danske sprog. Ligesom vi omvendt er et nationalt mindretal og ikke et sprogmindretal hhv. udelukkende en bilingval befolkningsdel i det nordlige Slesvig-Holsten.

Både ideen om et rent dansk sindelagsmindretal uden sprogkrav og et rent sprogmindretal uden krav om et (ikke målbart) dansk sindelag fører mindretallet ad absurdum.

Thi hjertesproget er vers og sang

Det slog mig, da jeg hørte, at der findes skoler, både nord og syd for grænsen, der for længst har afskaffet morgensangen. Journalisten Sofie Marie Brand skriver den 21. maj 2016 i Politikken:

Morgensang »skaber velvære, nærvær og sammenhængskraft. Det giver indsigt i vores kultur, sprog og følelsesliv. Det styrker elevernes trivsel, læring og dannelse. Det har en musikfaglig gevinst, plus at man kan anvende sange tværfagligt i fag som dansk, tysk og historie.«

Jeg vil aldrig have været foruden den daglige morgensang i skolen. I det hele taget er det min fornemmelse, at der før i tiden blev sunget meget mere, end der gør den dag i dag. Når mindretallet mødtes, blev der altid sunget. Sange kan være et unikt og samtidigt sjovt redskab til sprogtilegnelse!

Og så er der den umådelig vigtige kontakt til Danmark. Sydslesvigerne skal være et rejsende folk. Rejsende til Danmark, for at møde vore landsfæller og lære sproget. Den bedste og

samtidig letteste måde at lære et sprog er ikke at slås med ordstillingsregler, grammatik eller lange tekster. Den bedste og enkleste måde at lære et sprog er at tilbringe tid i et land, hvor sproget bliver talt.

Drop den løftede pegefinger - men sig også fra

Den løftede pegefinger med tvang og trusler er som nævnt dårlige redskaber, når det gælder om at fremelske det danske, det fører ingen vegne. Dette betyder dog ikke, at vi bare skal lade stå til! For dem, der gerne vil det forpligtende fællesskab, skal vi gøre alt for at få »ind i varmen«. Men vi skal også turde den kritiske dialog og i al venskabelighed og under hensyntagen til de opståede fællesskaber turde tage afsked med dem, der ikke kan genkende sig selv i vore foreningers formålsparagraffer.

Hvis ikke mindretallet stiller tydelige krav og handler konsekvent, så vil det gå galt. Måske ikke lige i morgen. Men set i lyset af, at afstandene mellem de enkelte sindelags- og sprogdebatter bliver kortere og kortere, og flere og flere ser stort på brugen af det danske sprog – nogle endda synes, at det danske er dem for meget, er der noget der tyder på, at problemstillingen udvikler sig eksponentiel.

Uden hjerte ingen hjerne

Opgaven er tung. Så tung, at vi udelukkende kan løfte den i fælleskab.

Selvom mindretallet består af partikulære enheder, hænger alt dog uomtvisteligt sammen.

Sydslesvig er som en organisme. Den kan ikke give afkald på vi-

tale organer. Uden hjerte ingen hjerne og selv når flere og flere af de mindste kar dør hen (læs: de små enheder i mindretallet), så kan dette i sidste ende føre til en alvorlig koldbrand.

Folket skal finde vejen

Hvis vi ikke successive vil nedlægge os selv, har vi brug for gode ideer.

Jeg ser derfor frem til de kommende møder og konferencer, der forhåbentlig genererer bæredygtige og holdbare løsninger for fremtiden.

Men fri os fra dræbende foredrag og paneldebatter med særlig sagkyndige, der munder ud i atter et udvalg!

Det er folket, der aktivt skal finde vejen, og det er mindretallets organisationer, der aktivt skal omsætte ideerne til virkelighed.

Et år senere skal vi så ved en efterfølgende konference følge op ved at gøre status med hensyn til, hvor langt vi er nået.

Da mindretallet i mine øjne endnu ikke er så langt, at det formår at føre sig selv igennem en sådan proces, vil det være uomgængeligt at lægge den i en uvildig procesledsagers hænder. Dette er hverken farligt eller en falliterklæring. Det er professionel ageren.

At alle og enhver i mindretallet vil komme til at forstå og tale det danske sprog er en utopi.

Og dog er det en utopi vi skal stræbe efter.

*Med venlig hilsen
Anders Kring*

UDDRAG AF PROTOKOLLEN FRA SLESVIG-LIGAENS LANDSMØDE 17. SEPTEMBER 2016 PÅ RØDDING HØJSKOLE

På landsmødet opfordrede Horst - Werner Knüppel til, at der gøres mere for at udbrede kendskabet til Slesvig-Ligaen blandt de unge, og Jens Rahbek Petersen havde en kommentar vedr. SSW's opstilling til Landdagsvalget i Slesvig-Holsten.

Jens Hønholt fremlagde foreningens regnskab og fondens regnskab (se også Thyra's Vold nummer 906). Begge regnskaber blev godkendt. Det foreslåede driftsregnskab blev også godkendt. Kontingentet blev ikke ændret.

På valg til bestyrelsen var Jens Hønholt og Hans Jørgen L. Larsen, begge genvalgte. Kerstin Pauls blev valgt til suppleant. Som statsautoriseret/registeret revisor genvalgte Deloitte, Sønderborg. Slesvig-Ligaens legat tildelte Solveig Pees, Sønderborg. Motiveringen for valget finder man andetsteds i bladet.

Leif Volck Madsen, Flensborg, takkede for tilskuddet fra Slesvig-Ligaen til SSF's Humanitære Udvalg.

Horst - Werner Knüppel opfordrede til slut på generalforsamlingen til, at man skriver læserbreve til Flensborg Avis med opfordring til, at de dansksindede vælgere stemmer på SSW.

Horst - Werner Knüppel opfordrede endvidere til, at der gøres mere for at udbygge det danske skolearbejde i de mindre områder af Sydslesvig, da de er begyndelsen på fødekæden til Duborg Skolen og A. P. Møllerskolen.

Jens Rahbek Petersen

FORMANDENS BERETNING

Allerførst vil jeg gerne byde jer alle velkommen her til Slesvig-Ligaens landsmøde på Rødding Højskole. Jeg håber naturligvis, at vi får et godt møde.

De organisatoriske ændringer

Vi har besluttet selv at stå for opkrævningen af medlemskontingentet, det betyder en betragtelig besparelse, der så tilfalder Ligaen. Horst Werner Knüppel og Kerstin Pauls vil fremover stå for det.

Ændringen er årsagen til den sene opkrævning af medlemskontingentet. Vi håber, at I bærer over med os denne gang, og for fremtiden skulle det forhåbentligt være faldet på plads. Bestyrelsen har fået megen ros for Thyras Vold. Det skyldes dels de mange gode artikler dels vores redaktør Willi Hansen. Willi er altid på pletten – tager billeder, redigerer og sætter alt op, så vi får det meget læseværdige blad.

Medlemshvervning

Vi vil naturligvis gerne have flere medlemmer og gøre opmærksom på os selv. Til det brug har vi fået udarbejdet en flot plakat skabt af kunstneren Hans Clausen, der stammer fra Sydslesvig. Han har tilmed doneret billedmaterialet til Slesvig Ligaen, hvad vi er meget taknemmelig for.

Billedet på plakaten hedder "Brænding". Ligesom bølgen i brændingen illustrerer evig bevægelse, må mindretallet i en evig foranderlig verden være i bevægelse, for nok er opgaven uændret, men uden

bevægelse bliver digterens ord: "for evig stilstand er død" til virkelighed.

Samtidig med, at vi fik trykt plakaten, fik vi trykt et dobbeltkort med samme motiv. Håber, at mange af jer allerede bruger det lille "telegram" til lykønskninger og flere kan rekvireres ved henvendelse til mig.

Hvis I ikke allerede har læst om plakaten og Hans Clausen, så kan jeg varmt anbefale jer at læse derom i Thyras Vold nr. 906, altså det nummer som ligger lige foran jer. – Jeg kan da også nævne, at vi allerede har fået flere nye medlemmer takket være plakaten og årsmøderne i Sydslesvig.

Der har tidligere hersket en vis usikkerhed angående danske og sydslesvigske medlemmer. Det er vigtigt for mig at slå fast, at alle er ligeværdige, vi er glade for hver enkelt af jer.

Årsmøderne i Sydslesvig

I år var vi mange i bestyrelsen, der overbragte en hilsen: Anne Oesterle, Horst Werner Knüppel, Hans Jørgen Lych Larsen og undertegnede. Alle steder blev vi vel modtaget. Selv var jeg i Store Vi, hvor formanden for Slesvigudvalget, Kim Andersen, holdt hovedtalen, desuden talte Henrik Hagemann fra Grænseforeningen og undertegnede. Inden mødet blev vi på behørig vis bispist hos formanden for SSF i Store

Vig, Annette Neumann og hendes familie. En god start på et årsmøde. – Desuden talte jeg i Holtenå, og her vil jeg sige mange tak til Mette Salomo, som gjorde et stort reklamefremstød for Slesvig-Ligaen og uddelte Thyras Vold til samtlige tilstedeværende.

Det er altid en stor glæde at være i Holtenå. – Det er jo Slesvig-Ligaen, der byggede forsamlingshuset i 1956 og det blev derefter indviet i 1957, så næste år fejrer de 60 års jubilæum, og det er jeg helt sikker på, at vi vil høre mere til.

Sporskifte

Her er der grund til at nævne Hans og Gertrud Thrane, som donerede hele deres formue til Sporskifte. Gennem mange år har der været et ønske i den dansksindede befolkning i bydelen – Sporskifte at få et eget forsamlingshus med bl.a. foreningslokaler samt kirkesal. Da man i 1999 startede med en ny bydel Gartenstadt Weiche voksede behovet idet både den danske skole og børnehaven fik

et stigende børnetal. Slesvig-Ligaen har med pengene fra Hans og Gertrud Thrane kunnet støtte ønsket, og i 2007 blev huset indviet til stor glæde for bydelens meget aktive foreningsliv. *De sidste* penge fra Gertrud og Hans Thrane bruges til et "spejderhus". Det var nemlig eet af Hans Thranes sidste ønsker inden hans død. Byggeriet tager sin begyndelse i indeværende år, og alle i Sporskifte ser frem til rejsegildet og indvielsen. – Angående Sporskifte, så er der en meget fin artikel i Thyras Vold nr. 906, altså endnu engang – det nummer som ligger ved siden af jer.

Kommentarer til årets forløb

På langt sigt er måske den vigtigste begivenhed, at Danmark nu tillader dobbelt statsborgerskab. Tyskland har haft det længe, men nu får de – og det drejer sig nok især om unge sydslesvigere – mulighed for efter ophold i Danmark også at erhverve sig det danske pas. Borgmestervalget i Flensborg gik ikke, som vi havde håbet – Simon Faber blev desværre ikke genvalgt, selvom han

havde været et stort plus for Flensborg og grænseregionen. Men borgmestervalget viste, på trods af festtalerne om det fortrinlige samarbejde mellem Danmark og Tyskland specielt Slesvig Holsten, at noget halter. Når man oplever, at så forskellige partier som SPD, CDU og De grønne opstiller en fælles kandidat, så måtte resultatet blive som det blev.

Jeg ser frem til landdagsvalget i 2017. Der er en række kvalificerede kandidater, og det er værd at bemærke, at det er friseren Lars Harms, der er spidskandidat. Det er endnu et bevis på det nære samarbejde mellem de nationale frisere og SSW. Det bør også bemærkes, at der kun er danske kandidater i Slesvig, hvorimod man kan benytte 2. stemmen i Holsten.

Landsindsamlingen til »Det kreative uderum på Ejdersted«

Foreløbig er der desværre ikke indkommet det helt store beløb, men man kan selvfølgelig stadig nå at støtte med et større eller mindre beløb, og hvis læserne ikke ved, hvad pen-

gene bruges til, så er det endnu engang værd at læse i Thyras Vold nr. 906 – der er der nemlig en meget fin artikel om, hvad pengene går til.

Uddeling

I år delte vi 110.000 kr. ud og det skete på Det lille Teater i Flensborg og en tak skal også lyde til teatret, hvor vi fik lov til at se stykket, som hed "Bølgen". Enkelte af jer har måske læst bogen, som også hedder "Bølgen"

I kan læse, hvem der modtog pengene i Thyras Vold nr. 905

Jeg vil til slut benytte lejligheden til at takke bestyrelsen og redaktør Willi Hansen, som har trukket et stort læs, samt webmaster Wolfgang Bradtke – selvfølgelig også vores kasserer Jens Hønholt, som har lovet at tage 2 år mere samt vores næstformand Horst Werner Knüppel, som har taget det store livtag med kontingentopkrævningerne.

Anne-Marie Thorup

Ansøgninger om støtte fra Slesvig-Ligaens Fond

Foreninger og institutioner, hjemmehørende i Sydslesvig, kan søge støtte fra Slesvig-Ligaens Fond til kulturelt og humanitært arbejde i Sydslesvig.

Ansøgningsskema kan hentes på vores hjemmeside: www.slesvigligaen.dk. Det udfyldte skema returneres inden 31. august hvert år til foreningens formand.

(Husk at anføre tydelig telefonnummer og e-mail-adresse)

På det første styrelsesmøde efter ovennævnte ansøgningsfrist vil indkomne ansøgninger blive behandlet, og evt. bevilget støtte vil efterfølgende blive udbetalt.

LEGATMODTAGER 2016

Slesvig-Ligaens legat 2016 blev på landsmødet tildelt Solveig Pees.

Hun blev opfordret til inden uddelingen at fortælle lidt om sig selv.

Med tilladelse fra Solveig bringer vi her uddrag af dette indlæg.

Jeg er født i Flensborg, men har haft min barndom og opvækst i Kiel. Min mormor talte dansk. Min mor kan også tale dansk, men min far kun lidt.

Det var mine forældres ønske og valg, at jeg skulle i dansk børnehaven og senere have en dansk skolegang. Jeg startede derfor i Kiel-Pries Børnehaven i Friedrichsort.

Derefter fortsatte jeg i Jernved Danske Skole i Dänischenhagen. Fik en plads som feriebarndom i Hillerød og lærte også det danske samlingshus i Holtenå at kende. Dette hus er jo i øvrigt bygget og givet til mindretallet af Slesvig-Ligaen.

Fra 7. kl. fortsatte jeg skolegangen på Jes-Kruse Skolen i Egernførde. Herefter var jeg et år på Højer Design Efterskole i Danmark, hvor jeg rigtigt kunne leve mig ind i ægte dansk kultur - og det nød jeg.

Derefter tog jeg tilbage til Sydslesvig, hvor jeg fortsatte skolegangen på den sproglige linje på A. P.-Møller Skolen i Slesvig.

Efter studentereksamen var jeg ude at rejse for at opleve andre kulturer, inden jeg startede på Syddansk Universitet i Sønderborg.

For at være nærmere universitetet i Sønderborg, flyttede jeg til Lyksborg. Men jeg opdagede hurtigt, at der var mange aktiviteter og megen samvær, som jeg gik glip af, når jeg ikke boede i studiebyen. Derfor flyttede jeg meget hurtigt til Sønderborg, hvor jeg deler bolig med en medstuderende.

Det var en god beslutning. Jeg lever nu et helt dansk liv både kulturelt og sprogligt, og nogle

gange tænker jeg på, at jeg måske engang imellem også skal snakke lidt tysk, så jeg ikke helt »glemmer« dette sprog.

Jeg bliver ofte spurgt om, hvorfor jeg har valgt det danske, og jeg må meget ofte fortælle om det danske mindretal i Sydslesvig. Det er der mange, som ikke ved noget om. Jeg har mine venner og min omgangskreds både nord og syd for grænsen, og når jeg er færdig med mit studium, håber og tror jeg på, at jeg kan finde et arbejde i grænseområdet.

Det var mine forældre der valgte, at jeg skulle være en del af det danske mindretal, og jeg er lykkelig over, at de traf dette valg for mig!

Jeg takker jer alle i Slesvig-Ligaen for legatet.

Med venlig hilsen

Solveig Pees

LEGATOVERRÆKELSE

Med disse ord overrakte bestyrelsesmedlem Hans Jørgen Lych Larsen på Slesvig-Ligaens vegne årets legat til Solveig Pees:

Det sydslesvigske spørgsmål, som engang optog mange i Danmark, er i dag ikke noget, der kan engagere større kredse. Jeg har selv følt, at det var en sag - en lettere støvet sag - , der mere hørte fortiden til, end var noget der kunne engagere befolkningen i det moderne Danmark.

Det ændrede sig for mig, da jeg for en 11 år siden hørte et foredrag ved biskop Karsten Nissen om arbejdet for danskheden i Sydslesvig og om hvorfor det arbejde stadig var relevant i vores tid.

Det drejer sig ikke længere om at "genvinde" det tabte land - territoriemæssigt - men om at udnytte de muligheder som erfaringen med at være dansk i et flertalssamfund giver for det moderne liv i et flerkulturelt samfund. Det synspunkt lød for mig som et meget relevant grundlag for arbejdet for danskheden i Sydslesvig. Det var for mig en øjenåbner!

Den næste oplevelse, der gjorde, at jeg kunne se nytte værdien af det danske arbejde i Sydslesvig, var at opleve ved besøg i Sydslesvig, at personer fra flertalsbefolkningen kunne finde på at sætte deres børn i danske børnehaver og skoler. Det gjorde de, selvom det betød, at forældrene måtte bruge tid på at gå til danskundervisning og til at deltage i det frivillige arbejde i det danske mindretal.

At det kunne lade sig gøre for en antalsmæssigt lille kulturnation som den danske at virke tiltrækkende for indbyggerne i en antalsmæssigt stor kulturnation som den tyske, var således den anden store oplevelse for mig.

Begge oplevelser beviste, at arbejdet for danskhedens sag i Sydslesvig havde mere i sig end blot at holde liv i et dansk mindretal af historiske grunde.

For 3 år siden mødte jeg for første gang dagens legatmodtager, Solveig Pees. Det var i forbindelse med en tur til Sydslesvig, som jeg havde arrangeret for Lejre Museumsfor-

ening. Vi overnattede på Christianslyst, og jeg ville gerne have et almindeligt medlem af det danske mindretal til at komme og fortælle om, hvordan det var at tilhøre det danske mindretal. Via Grænseforeningen fik jeg kontakt til Solveig Pees, der dengang gik på A. P. Møllerskolen. Hun fortalte os om, hvordan det var at vokse op som dansk i Sydslesvig. Hendes fortælling om sit forhold til det danske gjorde et stort indtryk på mine rejsefæller (sjællændere, som ikke kendte så meget til det danske mindretal i Sydslesvig) og på mig.

Da vi i bestyrelsen for Slesvig Ligaen i foråret diskuterede, hvem, der skulle være årets legatmodtager, foreslog jeg hende. Min begrundelse var, at hun repræsenterer en generation som er virkelig to - kulturel og som fastholder sin tilknytning til begge kulturer, men som endvidere betragter det danske som den primære kultur. Desuden kommer hun fra Kiel - et område, som jo ikke har den store tilknytning til det danske mindretal.

Solveig Pees er med til at gøre Danmark en smule større - ikke ved at erobre nyt land, men ved at vise, at dansk kultur - i bredeste forstand - i allerhøjeste grad har en eksistensberettigelse og en fremtid i en moderne globaliseret verden.

FORMANDENS ÅRSMØDETALE

Sydslesvig – hvad rager det dig?

Man kan ikke beskylde udvalget, der former temaet for årsmødet for at mangle fantasi. Sidste år var temaet: ”Find Sydslesvig” og når man endelig har fundet det, lyder spørgsmålet: **Hvad rager det dig?**

Normalt på dansk udtrykker: Hvad rager det dig – en afvisning. Hvor skal du hen? Hvad rager det dig?

Men det kan jo næppe være den hele mening. Det modsvares jo også af de fine ord, der er sat på plakaten: Tolerance – respekt – identitet – sang – hygge – fællesskab – sindelag.

Så alene pga. af disse ”jubelord” skulle Sydslesvig vel rage mig. Og efter for nylig at være vendt hjem fra Iran, hvor man netop i de dage, hvor vi var der, fejrede deres store helt og forbillede Hüsseins død i 680.

De elsker ham fortsat, og hader fortsat dem, der slog ham ihjel for næsten 1350 år siden. Det var ved den lejlighed, fjendskabet mellem de to store islamske retninger: Shia- og sunni blev skabt og fortsat består. På den baggrund, kan jeg godt glæde mig over såvel tolerancen som respekten

Men er de fine ord, som står her ikke i virkeligheden gyldige for de fleste lande i vores del af Europa? Selv om de er under pres i disse år med flygtningekrisen, økonomiske kriser og tillidskrisen til de valgte politiske ledere. Jeg har i al fald svært ved at se, at disse ord ikke blot er gyldige i Danmark, men også i Tyskland. Man kan tilmed tilføje, at tolerancen i al

fald på visse punkt er højere her end i Danmark. Jeg tænker bl.a. på, at vi ikke kan tolerere, at sønderjyske byer også skilter med de tyske navne.

En gang var det anderledes. Jeg var lærer på Snoghøj nordiske europæisk højskole - og vi fik i begyndelsen af 1990'erne besøg af en gruppe pensionister fra Egernfærde. Vi skulle umiddelbart efter have et rejsekursus, og da én af deltagerne spurgte, hvor vi skulle hen? Og da Jeg svarede: ”Riga” udbrød han: ”Der har jeg også været”. Jeg var noget forundret og spurgte hvornår? Han svarede i 1941. Og så fortalte han, at han netop blev dansk, fordi han kom til at tænke på de mange af hans kammerater, der faldt. Havde vi været danskere, var det ikke sket, sluttede han af

I denne kavalkade af ord, tror jeg de to, som først og fremmest skiller sig ud er: **sangen og hyggen** – i virkeligheden hører de sammen. Men sang kan bruges til meget andet, der absolut ikke er hyggeligt og hygge kan også være med til at lukke øjnene for virkeligheden og bliver selvtilstrækkelige. **Så galt kan det vel ikke være?**

Den danske forfatter Erik Aal-

bæk Jensen, som var valgmenighedspræst i Osted på Sjælland fortalte mig for år tilbage følgende:

Til menigheden var også den radikale undervisningsminister Jørgen Jørgensen. Under et møde i præstegården det var under Ungarn opstanden i 1956 gav Jørgen Jørgensen ikke meget for den opstand. Som han sagde, det var blot unge ballademagere. Aalbæk, der havde siddet i koncentrationslejen Dachau sagde: ”Det sagde I jo også om os” og så kan det nok være, at Jørgen Jørgensen klappede i. Men under kaffen sidder Aalbæk ved siden af fru Jørgen Jørgensen. Hun spørger derfor: ”Ja, men hvad fik De da at spise”? Aalbæk sagde: ”Tynd kartoffelsuppe eller roersuppe”. Fru Jørgen Jørgensen sagde så de bevingede ord: ”MEN det var vel koft på flæsk”!

Men efter disse ord, vil jeg gerne sige: Hvorfor Sydslesvig rager mig!

Jeg er opvokset i et meget dansksindet hjem i Sønderjylland. Min morfar var en kendt sønderjysk præst N.P. Nielsen, der i begyndelsen af 30'erne blev den første danske præst i det helt overvejende tyske sogn: Højer.

Min mor blev senere formand for Nordslesvigsk Kvindeforening. Gennem hele min opvækst, måtte jeg lægge ører til talen om Sydslesvig.

Jeg må nok tilstå, at al den snak gjorde, at var der noget, der ikke ragede mig, så var det Sydslesvig

Når interessen blev genskabt,

skyldes det dels, at jeg blev ansat som lærer på Snoghøj, der var en nordisk – europæisk højskole. Allerede i gymnastik højskolens tid var der tætte kontakter til Sydslesvig, og de gjorde sig fortsat gældende, da jeg i 1980 kom til skolen dels at jeg som “ældre” opdagede, at det var vigtigt at kende vores historie. At vi uden den, bliver fattigere som mennesker eller for at citere en finsk filosof: Johannes Salminen: “Det historieløse menneske, er det troløse menneske. Koldt vender det ryggen til det forbigangne, velvidende at det fremtidige på samme måde vil vende ryggen til ham”.

Men især skyldtes det, at vi gennem højskolen, var så heldige at have kontakt til en række meget spændende dansksindede fra Sydslesvig, der hver på sin måde havde en historie at fortælle og erfaringer fra et langt liv at øse af. Det gælder Carsten Boysen – Ernst Meyer – Hans Parmann – Marie Tångeberg – Martin og Ingrid Nørgaard og i virkelighed mange flere. Gennem dem oplevede vi et engagement, der ikke kunne undgå at smitte af på mig. Jeg husker, hvordan Hans Parmann, søn af en marineofficer kunne fortælle, hvordan en ny verden åbnede sig for ham, da han fandt ud af at den jord han færdes på, var gammel dansk. Det afslørede nemlig stednavnene.

Carsten Boysen, der kunne fortælle, hvordan det var sammen med broderen at være den eneste, der ikke var medlem af nazipartiet i årene umiddelbart før krigen, og hvordan

de undgik det. Han lærte mig for øvrigt, at ud over held var det væsentligste for at overleve på Østfronten var at have tørre sokker og støvler at skifte til. Hver har fortalt om det, de brændte for. Og så har jeg endda glemt Henry Buhl, der skønt dansk sammen med sin kone opbyggede det danske kulturcenter i Hattstedt. En af de sidste gange vi talte sammen, sagde han: Nu er det ikke længere Danmark til Ejderen, men dansk og det illustrerer vel netop udviklingen, som er foregået de seneste årtier

Nu har jeg fortalt lidt om, hvorfor Sydslesvig rager mig. Men vil gå lidt videre, hvorfor rager Sydslesvig os. Jeg har nævnt historien bagud, men vil nu vende mig til nutiden og fremtiden.

Vi lever i en globaliseret verden, hvor alt efterhånden afhænger af hinanden. Et dyk i aktierne i Kina, får øjeblikkelig indflydelse over alt i verden. USA's beskæftigelsestal giver anledning til optimisme eller bekymring. Udviklingen i Syrien og klimaforandringer forvandler vores hverdag – og sådan kunne jeg blive ved. Det er derfor, at vi værner om den nære omverden. Ikke fordi vi skal flygte eller fornægte det globale, men fordi det nære i denne uendelige verden bliver endnu mere nødvendig.

Vi skal ikke være stolte, men glæde os over, at I hernede - fortsat bakker op om og minder os om de værdier, der har været grundlæggende for vores samfund: “Hvor få har for meget, og færre for lidt”. Men det er værdier, der herhjemme

er under voldsomt pres. Det er ikke mit anliggende i dag at politisere, men jeg tror, I ved, hvad jeg mener – og hvis ikke skal jeg gerne på tomandshånd fortælle derom

Med disse ord vil jeg slutte og ønske alt godt for det fremtidige arbejde. Slesvig Ligaen vil fortsat arbejde hér, for I rager os!

Anne-Marie Thorup

VORE INDSAMLINGER

Vi har i forbindelse med kontingentindbetalingerne og ved landsindsamlingen 2015-16 til støtte for Slesvig-Ligaens arbejde med stor taknemmelighed og glæde modtaget

i alt 5.820 kr.

Arne M. Petersen	Hedensted	kr. 200
Birgit Jacobsen	Lystrup	kr. 700
K. P. Knudsen		kr. 300
Aage K. Riber	Løkken	kr. 100
Jens R. Pedersen	Gesten	kr. 100
Knud A. Lambert	Ringsted	kr. 200
H. P. Bang	Hattstedt	kr. 200
Svend P. Jørgensen	Hørsholm	kr. 200
I. Danneskiold-Samsøe	Horslunde	kr. 100
J. Juul	Aalborg	kr. 250
F. Oddegaard	Billund	kr. 200
A.-M. Bundgaard	Varde	kr. 120
K. Tønning	Vorbasse	kr. 200
K. Thomsen	Graasten	kr. 500
L. V. Madsen	Harrislee	kr. 200
Caspersen og Kajhøj	Glumsø	kr. 200
Deloitte	København	kr. 200
A. B. Svarrer	Hedensted	kr. 100
H. Hildebrandt-Nielsen	Skive	kr. 200
A. Garne		kr. 300
Sv. E. Thomassen	Flensborg	kr. 500
S. Krarup	København	kr. 200
P. E. Paulsen	Flensborg	kr. 200
M. U. Ruttkowski	Altenholz	kr. 150
Skovmand & Berggren	Luxembourg	kr. 200

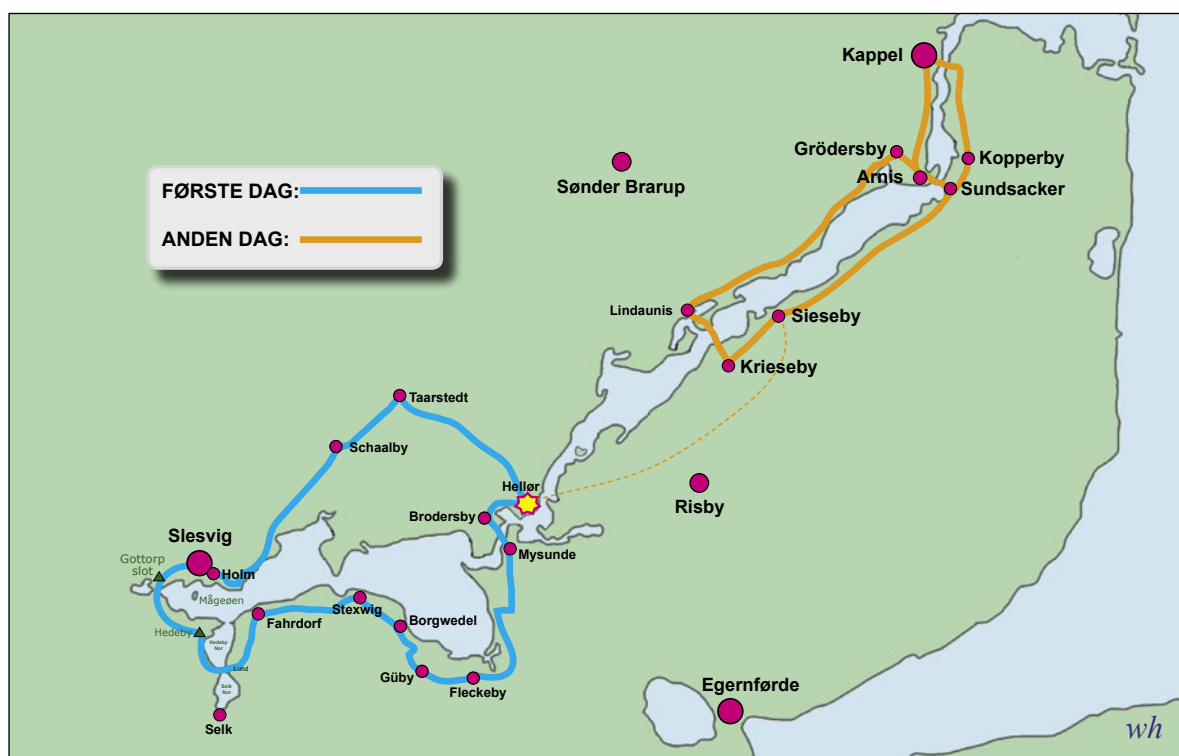
I alt: kr. 5.820

Slien fra sin bedste side - set fra en cykelsaddel !

Hans Jørgen L. Larsen

Det var i slutningen af maj 2008, det var skyfrit, varmt og rapsen blomstrede, Slien var blå. Et vejr der ville stille enhver tilfreds fra turistchefen til cyklisterne, der ville opleve Sli landskabet fra sin bedste side.

Min kone og jeg var taget dertil for at cykle rundt om store dele af Slien i flere tempi. Vi vil gerne anbefale turen til andre, da den er meget indbydende.

Første dagen - den smukke og krævende tur: Heller/Brordersby retur

Fra Brordersby/Heller til Slesvig

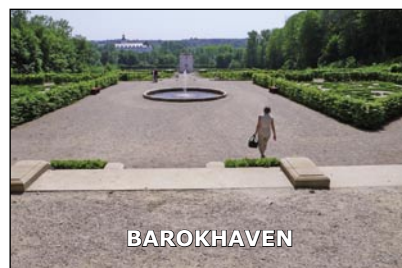
Vi boede på et Bed and Breakfast i Heller ved Brordersby.

På vores første cykeldag gik turen til Slesvig by over Taarstedt og Schaalby. Vi cyklede langs mindre befærdede landeveje mellem de byer.

På strækningen fra Schaalby til Slesvig kørte vi åbenbart på en nedlagt jernbanelinje og det gik nedad bakke indtil Slesvig by; det var en ren lyst at køre her.

Vi kom ind i Slesvig ved A.P. Møller Skolen og valgte at køre ad de toppede brosten forbi klostret og gennem bydelen Holm, hvor der lå en café. Her spiste vi frokost, inden turen gik videre langs Königstrasse. Man kunne også lade turen gå ud over Königswiese og langs Slien hen til Gottorp Slot.

Vi valgte kun at tage ind og se den på daværende tidspunkt forholdsvis nyanlagte barokhave.

Fra Hedeby ad sære veje til Fahrtdorf

Fra Gottorp skulle vi videre til Hedeby. Vi fulgte Wikinger - Friesen - Weg, som er markeret ude i terrænet med små skilte

og kom derfor ud til sydsiden af Slien ved at cykle gennem Frederiksberg ud til landevejen, der fører mod Hedeby. Vi har senere opdaget, at der går en dejlig cykelsti noget tættere på fjorden fra Callisenstrasse på Frederiksberg (den cyklede vi ad her i foråret 2016).

Ude ved Hedeby kørte vi forbi museet, vi havde været der tidligere, ud gennem halvkredsvolden og videre mod Vedelsvang. Målet var den bro, der førte over den smalle snævring, der er mellem Hedeby Nor og så Selk Nor.

Når jeg havde været på besøg tidligere i Hedeby, havde jeg lagt mærke til den lidt specielle høje træbro, der førte over snævringen. Jeg havde flere gange tænkt, at det kunne være spændende at komme ud til den og over den for at se Hedeby og Slesvig herfra og måske komme rundt om Hedeby Nor den vej.

Vi fandt stien, der førte derud, ikke så længe efter at vi var kommet gennem vikingetidens Hedeby. Lige før man kørte ud på landevejen mellem Busdorf og Selk drejede vi til venstre for at følge stien ned mod snævringen.

Undervejs blev turen beriget med den oplevelse, at der pludselig stod en 2 meter høj runesten foran os, den store Sigtrygg sten, og bag runestenen var der udsigt over Hedeby

Nor til Hedeby museet og Slesvig domkirke. Det var ikke den originale sten, men en kopi, men alligevel gjorde det indtryk på os.

Vi ankom til den høje træbro, som det var noget mere krævende at komme over bærende på en cykel, end jeg havde regnet med, men over kom vi, og så måtte vi forsøge at finde vej frem til den vej, der løber oppe på bakken øst for Hedeby Nor. Vi trak cyklerne ad en smal skovsti op ad skråningen gennem en mindre skov. Stien blev mere og mere tilgroet og endte foran en bred og høj marklåge, som vi ikke kunne åbne. Heldigvis kom en lokal kvinde forbi med sin cykel og hun sagde, at man bare skulle klatre over lågen og fortsætte på markvejen bag den gennem den lille bebyggelse Lund. Vi fulgte i hendes spor og kom ud til landevejen, der fører fra Selk til Fahrdford.

Turen over snævringen mellem

Hedeby Nor og Selk Nor blev den mest krævende og udfordrende etappe på hele turen og er egentlig ikke beregnet for cyklister, man kan også gå langs østsiden af noret ved at følge en sti fra snævringen langs kysten. Turen ud til broen over snævringen er dog absolut værd at foretage, evt til fods.

Fra Fahrdford til Mysunde/Hellør

Vi fulgte efter disse strabadser Vikinger-Friesen-Weg gennem Fahrdford ad små veje eller langs større veje med cykelsti gennem Borgwedel, Güby ud til den meget befærdede landevej 76, Slesvig - Egerfnørde, hvor der er cykelsti langs vejen. I den østlige udkant af Fleckeby forlod vi vej 76 og ad mindre veje kom vi tæt på Slien for derefter at køre igennem skoven syd for Mysunde.

I Mysunde krydsede vi Slien med færgen og nåede via Brodersby tilbage til udgangspunktet.

Hele turen var på ca. 40 km, men bortset fra turen over snævringen mellem Hedeby Nor og Selk Nor, var den ikke videre anstrengende.

Anden dagen - den smukke tur Sieseby - Kappel retur.

Den følgende dag var vejret lige så strålende og gunstigt for en længere cykeltur langs den østlige del af Slien. Ambitionen var at komme til Kappel og at krydse Slien flere gange med færge, vejbro og jernbanevejbros. Det lykkedes. Vi snød dog lidt, idet vi valgte at køre i bil med cyklerne til Sieseby, stillede bilen her og cyklede ad Wikinger-Friesen-Weg til færgeovergangen ved Arnis. Det var en meget smuk strækning, der løb tæt på Slien det meste af vejen og var næsten helt bilfri. Pragtfuld oplevelse !

KÖNIGSTEIN VED KAPPEL

Efter vi var kommet over på den anden side af Slien med færgen ved Arnis, fulgte vi fortsat Wikinger-Friesen-Weg forløbet. Fra Grödersby går ruten ad Königsteiner Strasse og Königstein - en bilfri cykelsti; det blev også en rolig og smuk tur, der førte os forbi Museumshavnen ind til Kappel

centrum. I Kappel spiste vi frokost og cyklede over klapbroen over Slien med udsigt til en af Kappels seværdigheder, sildehegnene ude i Slien.

UDSIGT MOD KAPPEL *wh*

Vi fulgte Eckenförder Strasse, cykelsti langs vejen til Kopperby, i udkanten til Kopperby forlod vi for en kort stund Wikinger-Friesen-Weg og drejede til højre ad den lille vej Marienthal. Den førte os ud til Sundsacker og til færgen til Arnis, hvor vi så tog færgen én gang til.

I Arnis drejede vi til venstre ad Strandweg (vi forlod også her den afmærkede rute: Wikinger-Friesen-Weg for en stund) for at køre langs med kysten og videre op til Grödersby ad en næsten bilfri vej.

I Grödersby kom vi igen ind på Wikinger-Friesen-Weg og fulgte den til Lindau. Strækningen fra Grödersby til Lindaunis - en lang og lige landevej dog med cykelsti langs vejen - var

det mindst spændende afsnit af vores ture rundt om Slien.

Vi kørte over vej - og jernbanebroen over Slien og videre over Kriesseby til Sieseby. Den fredede vej - og jernbanebro med lysregulering var lidt af en udfordring for cyklister - den er smal, jernbanesporene kan være farlige at køre ned i og endelig er der ikke lang tid til at komme over, inden det bliver grønt for de modsatkørende biler, og så er der ikke megen plads til cyklister. Det var imidlertid lidt af en oplevelse at se broen i funktion som både vej - og togbro.

BROEN VED LINDAUNIS

Denne tur var også på en 40 km, men ikke så krævende som den første dags tur. Begge ture kan varmt anbefales.

Hans Jørgen L. Larsen

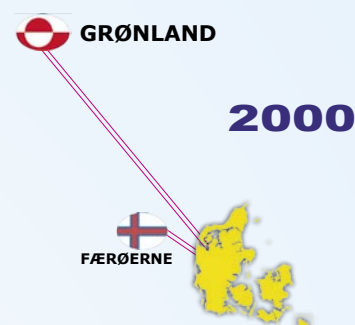
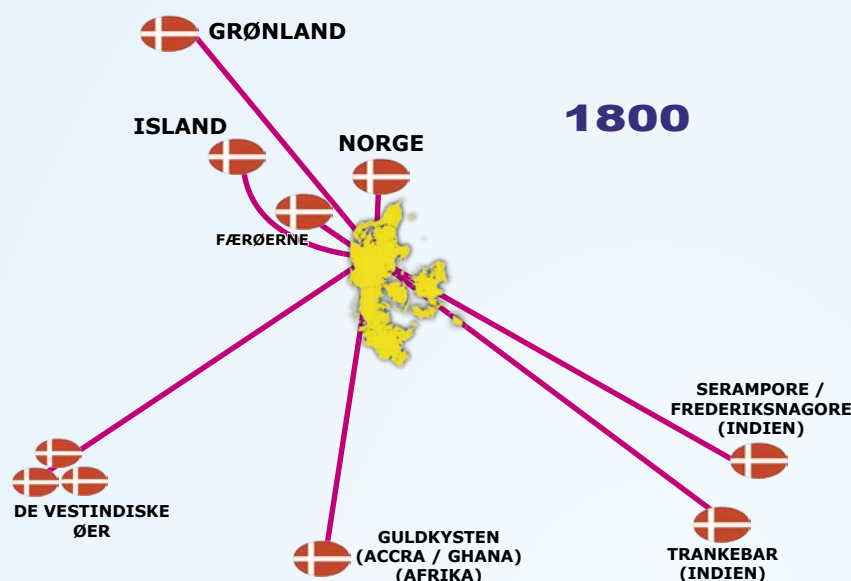

ARNIS SET FRA SUNDSACKER

wh

Danmarks forvandling på 200 år 1800-2000

ved konsul Henrik Hansen, Flensborg

I løbet af 200 år gennemgik det danske rige en omfattende forandring, som i høj grad kom til at påvirke den måde, som danskerne betragter sig selv på.

Danmark som europæisk stormagt

Når man ser på Danmark i årene efter 1800 er der tale om en af Europas lidt mindre stormagter, der regeres af en enevældig konge i København, suppleret af stænderforsamlinger i Kristiania (Oslo), Slesvig og Itzehoe samt København og Viborg. Danmark råder over en af Europas største flåder og handelsflåder, og er i Nord-europa så absolut en stormagt til søs. Desuden er den danske helstat et konglomerat af folkeslag og sprog – og her tænkes der ikke på de mange danske dialekter. I den danske helstat tales der på dette tidspunkt både dansk, norsk, tysk, plat-tysk, islandsk, færøsk, frisisk, samisk og grønlandsk, og der administreres fra officielt

hold på dansk, norsk og tysk. Desuden dominerer engelsk i de danske kolonier i Vestindien, på Guldkysten i Afrika og i Indien, hvor der i realiteten kun bor få danskere – typisk udsendte embedsmænd eller missionærer og deres familier, mens lokale indere, afrikanere og udenlandske handelsfolk tegner billedet.

I løbet af de næste 200 år vil dette rige gennemgå en omfattende forandring, som i høj grad vil komme til at påvirke den måde, som danskerne betragter sig selv på. Ved starten af det 19. århundrede var den nationale identitet endnu ikke særligt udpræget. Uanset sprog og kulturel baggrund definerede man sig som dansker først og fremmest gennem det, at være den enevældige danske konges undersåt.

Napoleonskrigene

I år 1800 plages Europa af Napoleonskrigene, men Danmark forsøger at holde sig neutralt, og tjener gode penge på handel på tværs af de krigsførende parter. I 1801 lægger en af de krigsførende parter, England, stort pres på Danmark med krav om, at Danmark indstiller handelen med Napoleon og hans forbundsfæller. Da Danmark nægter at efterkomme det engelske krav, men henholder sig til sin neutralitet, kommer det til "Slaget på Reden" ud for København, hvor englænderne ødelægger store dele af den danske flåde.

Da Danmark fortsat holder fast i neutralitetspolitikken bliver København bombarderet af englænderne i 1807, hvor resten af flåden destrueres. Dermed bliver Danmark definitivt tvunget over på Napoleons side i krigen.

Uden flåde kan Danmark ikke opretholde forsyningen af Norge og kolonierne. Effekten heraf bliver værst for Norge, hvor der i perioder opstår hungersnød på grund af udeblivende forsyninger med korn. Det lægger grunden til en uafhængighedsbevægelse i Norge. Her vedtager de norske stænder i 1814 i Eidsvoll Norges første fri forfatning. Kort efter udnævner stænderne den danske guvernør i Norge, prins Christian Frederik (den senere danske kong Christian 8.) til konge over et uafhængigt Norge. Ved Kieler-freden samme år må Danmark imidlertid afstå Norge til Sverige. Nordmændene forsøger at fastholde deres nyvundne uafhængighed, men må dog snart give efter for militært pres fra Sverige. Norge formår dog at fastholde forfatningen fra Eidsvoll og et betydeligt indre selvstyre indenfor en union med Sverige, som kommer til at holde helt frem til 1905.

Et fattigt land

Tilbage står et Danmark, der omfatter selve kongeriget og de to hertugdømmer Slesvig og Holsten samt de mange større og mindre kolonier. Ved Wiener-kongressen i 1815 får Danmark som kompensation for tabet af Norge tildelt det lille tyske hertugdømme Lauenborg. Lauenborg med hovedbyen Ratzeburg har hidtil hørt til kongeriget Hannover, men grænser umiddelbart op til det sydøstlige Holsten. Danmark er på dette tidspunkt et fattigt land, som så småt er ved at komme sig ovenpå statsbankerotten i 1813.

National vækkelse

Både i Tyskland og efterhånden også i Danmark greb en national vækkelse stadig mere om sig. Velvidende at man fra dansk side havde givet tysk og plattysk stor fremdrift i Slesvig søgte man nu i stigende grad at fremme det danske sprogs vilkår i Slesvig. I det sydlige

Slesvig stødte disse tiltag i stort omfang på modvilje hos især det bedre borgerskab. Samtidig kom den tyske nationale vækkelse til udtryk i Holsten i den såkaldte slesvig-holstenske bevægelse, som drømte om et af Danmark uafhængigt hertugdømme Slesvig-Holsten regeret af hertugfamilien på Augustenborg indenfor det tyske forbund. Holsten var i forvejen rent tysk og en del af det tyske forbund – det gjaldt imidlertid ikke for Slesvig, som blev kernen i den kommende konflikt. Den slesvig-holstenske bevægelse holdt fast i Ribe-brevets ordlyd fra 1460, hvor Kristian 1. i sin håndfæstning efter ønske fra de holstenske riddere havde skrevet under på, at Slesvig og Holsten skulle forblive “up ewig ungedeelt”. Det mente man stadig forpligtede en senere monark i det 19. århundrede.

I København var holdningen derimod, at Holsten med Lauenborg var velkomne til at forlade rigsfællesskabet, men at Slesvig var en oprindelig del af Danmark.

Salg af kolonier

Ude i verden var slavehandlen i mellemtiden blevet forbudt og handlen på Indien var ikke længere så lukrativ, som den tidligere havde været. Der gik således mange måneder mellem at danske skibe anløb Trankebar og Guldkysten, og da var det oftest for at levere forsyninger til de udstationerede danskere. Der var således ikke længere nogen økonomisk begrundelse for at opretholde disse besiddelser. Da briterne viste interesse for de danske

kolonier, valgte man at sælge Fort Christiansborg på Guldysten, Trankebar og Serampore/Frederiksnagore i Indien i 1845. Som et lille kuriosum kan det nævnes, at Fort Christiansborg under betegnelsen Osu Palace i dag tjener som præsidentpalads i Accra i Ghana.

Situationen spidser til

I hertugdømmerne førte den slesvig-holstenske bevægelse sig stadigt stærkere frem, om end den ikke ubetinget har haft opbakning i den brede befolkning men fortrinsvis i en elitær skare af veluddannede, embedsmænd og dele af adel og borgerskab med udgangspunkt i universitetet i Kiel i Holsten. Jo længere man kom nordpå fra Ejderen des svagere blev tilslutningen. Med de liberale tankers gennembrud i hele Europa i 1848 mente liberale slesvig-holstenske kredse i Kiel, at timen var kommet til at realisere deres drømme.

I København krævede nationalliberale kredse, at Frederik 7. indlemmede Slesvig i kongeriget og gav området en fri forfatning. Den kom så et års tid senere, men gjalt så kun for Danmark. De slesvig-holstenske stænder i Rendsborg så dermed tanken om de til evig tid sammenhørende hertugdømmer Slesvig og Holsten truet, og man udsendte herefter et brev til kongen om, at da man mente, at han var frataget sin fri vilje, så havde en provisorisk regering i Kiel overtaget magten i Slesvig og Holsten. Uanset formuleringen er der tale om en regulær løsrivelse. Oprørsregeringen havde forinden taget kontrollen med

fæstningen Rendsborg. Inden man i København kunne nå at reagere, var området op til Flensborg indtaget af slesvig-holstenske tropper. Bortset fra danske tropper fra fæstningen i Rendsborg, som havde gjort fælles sag med oprørerne var der tale om hastigt sammensatte grupper af studenter og andre frivillige uden større militær erfaring.

1. slesvigske krig

Den 9. april 1848 kom det til den første konfrontation med regulære danske tropper ved Bov lige nord for Flensborg. Slesvig-holstenerne måtte snart sande, at de var underlegne og flygtede først til Flensborg og siden videre sydpå. Det var starten på treårskrigen eller 1. slesvigske krig.

Siden fik slesvig-holstenerne militær støtte fra det tyske forbund anført af Preussen, og i perioder erobrede man det meste af Jylland. Det kom til slag både ved Fredericia, Århus og Ålborg. Kampene blev afbrudt af længere perioder med forhandling og våbenhvile.

I mellemtiden var de revolutionære toner rundt om i Europa stort set forstummet, og de europæiske stormagter så nu helst, at man i det dansk-tyske grænseområde vendte tilbage til status quo – den danske helstat. I Malmö blev der således indgået en aftale, ifølge hvilken Kongeriet og de tre hertugdømmer Slesvig, Holsten og Lauenborg igen var ligestillede dele af den danske helstat. Til gengæld måtte Preussen og det tyske forbund efter russisk pres acceptere at holde sig ude af konflikten. Så vidt så godt.

Men man havde blot ikke fået taget oprørsregeringen i Kiel i ed på den aftale, hvilket betød at krigen fortsatte frem til slaget på Isted Hede den 25. juli 1850, hvor danske tropper i en langvarig og spredt kamp fik tvunget de slesvig-holstenske oprørere i knæ. Men under overfladen ulmede det fortsat, selvom oprørsregeringens mest prominente medlemmer var gået i eksil.

2. slesvigske krig

Det var den uholdbare situation som med de nationalliberales pres for en fælles forfatning for kongeriget og Slesvig – altså et Danmark til Ejderen – reelt førte til den 2. slesvigske krig i 1864. Her førte en dansk fejlvurdering af situationen til både krigsudbrud og tabet af alle tre hertugdømmer ved freden i Wien i efteråret 1864.

Dette tab forblev som et traume i den danske befolkning, og det skulle bestemme dansk udenrigspolitik i de næste 85 år. Der bredte sig en erkendelse af, at man nu var en lille nation, som ikke formåede at spille med de store drenge i europæisk udenrigspolitik, men som måtte klare sig så godt, det nu kunne gå. Neutraliteten blev igen et mantra, som holdt sig frem til tiden efter den 2. verdenskrig. Der er således tale om et af de største skismaer i Danmarkshistorien.

Problematiske tilstande på de vestindiske øer

På de dansk vestindiske øer St. Thomas, St. Jan og St. Croix var slaverne efter et oprør i 1848 blevet frigivet af øernes guvernør Peter von Scholten. Uden at være stillet overfor

noget reelt valg, havde von Scholten handlet på egen hånd, og han måtte derefter da også aflevere sit embede. For de frigivne slaver ændredes der imidlertid ikke meget. De var forsat henvist til at tjene til føden på samfundets absolutte bund som landarbejdere på plantagerne, blot med den væsentlige forskel, at deres tidligere ejere nu ikke længere behøvede at bekymre sig om deres ve og vel, som han til en vis grad havde gjort tidligere, da de var hans ejendom, som det gjaldt om at vedligeholde. Forholdene på øerne forbedredes altså på ingen måde for de tidligere slaver. På grund af nød og frustration kom det til flere oprør – værst i 1878, hvor det gik hårdt ud over den europæiske befolkning, som ofte måtte flygte. Inden der kom troppeforstærkninger fra København, måtte man en tid tilkalde hjælp fra nogle af nabooerne. Med sukkerroernes udbredelse i Danmark svandt interessen for øernes sukkerproduktion og økonomien forværredes. I København gjorde man sig i regeringskredse overvejelser om en afhændelse af underskudsforretningen, som man tidligere havde gjort det med kolonierne i Afrika og Indien.

Slesvig, Holsten og Lauenborg blev i 1867 indlemmet som en provins i Preussen. Det danske kom i Slesvig under hårdt pres. Det bevirkede, at en stor del af den fortrinsvis danske og frisiske befolkning i Slesvig udvandrede både til Danmark, men især til USA. Den udvikling fortsatte stort set til slutningen af det 19. århundrede. Som

modvægt fulgte en betydelig indvandring af tyskere sydfra. Til trods for denne udvikling var der især i Nordslesvig blevet organiseret en betydelig dansk bevægelse, som også formåede at manifestere sig politisk, og som i muligt omfang modtog støtte fra Danmark.

Frem til udbruddet af 1. verdenskrig i 1914 ændredes der ikke meget ved disse forhold. Danmark formåede takket være tysk og engelsk velvillighed i spørgsmålet om handel og minering af bælterne at holde sig neutral og udenfor krigen indtil dens afslutning. Det gjaldt dog ikke for et stort antal dansksindede slesvigere, som måtte kæmpe i tysk uniform i en krig, der ikke var deres. Mange kom aldrig hjem igen.

Også de vestindiske øer sælges

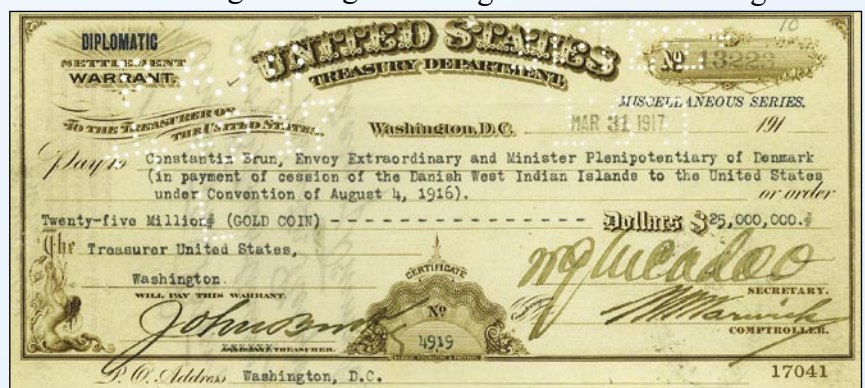
Da ubådskrigen i Atlanten tog fart, blev den danske regering bekymret for havnen i Charlotte Amalie på St. Thomas. Den var en af de eneste havne i Karibien, som var dyb nok til at kunne benyttes som base for ubåde. Uanset at Danmark var neutralt, så ville Danmark ikke have militær styrke til at kunne forhindre en evt. tysk overtagelse af øen. Det blev derfor besluttet at forsøge at sælge de

tre øer til USA, som jo i givet fald ville være truet af en evt. tysk ubådsbase i sin umiddelbare nærhed. USA havde tidligere afvist lignende forespørgsler fra dansk side, men denne gang var situationen en anden på grund af krigen. Man blev derfor enige om at afhænde øerne til USA i 1917 for 25 mio. dollars.

Herefter var øerne i mange år en fattiggård i USA's baghave indtil man fra 1950'erne og frem fik opbygget en omfattende turistindustri med krydstogthavnen på St. Thomas som omdrejningspunktet.

Det danske under pres

I Slesvig var elendigheden stor efter det tyske nederlag i 1. verdenskrig. I forbindelse med fredstraktaten i Versailles lykkedes det Danmark at få indføjet en bestemmelse om, at grænsen mellem Danmark og Tyskland skulle fastlægges ved en folkeafstemning. Slesvig blev herefter opdelt i tre zoner. I den første zone skulle der stemmes en bloc, i den anden zone kommunevis og i den tredje zone skulle der kun afstemmes, hvis hele den anden zone skulle have dansk flertal. En international kommission overtog kontrollen med første og anden zone samtidig med at

tysk militær og øvrighed rømmede området.

Ny grænsedragning

Afstemningen gav et flertal på 75% i første zone, mens ingen af kommunerne i anden zone kunne mønstre et dansk flertal. Få måneder senere blev den første zone overdraget til Danmark, som siden da anvender navnet Sønderjylland om Nordslesvig for i højere grad at understrege samhørigheden med det øvrige Jylland. Samtidig kunne tysk militær og øvrighed genindtage deres stillinger i den anden zone.

Island bliver selvstændig

Island havde først været en norsk og siden en dansk besiddelse, men også her gjorde en ny national islandsk bevidsthed sig gældende fra midten af 1800-tallet. Samtidig blev det gamle Alting oprettet som en folkevalgt rådgivende forsamling i lighed for stænderforsamlingerne i andre dele af det danske rige. I 1874 fik Island sin egen forfatning og opnåede i 1904 egentligt hjemmestyre. Ordningen tilfredsstillede ikke islændingene og forhandlinger mellem Altinget og Folketinget mandede ud i en egentlig uafhængighed. Fra 1918 var Island derfor en uafhængig stat i personalunion med Danmark, dvs. den danske konge var også konge over Island.

I forbundsloven, som regulerede forholdet mellem Danmark og Island, var det nedfældet, at forholdet skulle genforhandles i 1940. På det tidspunkt var Danmark imidlertid blevet besat af Tyskland og var derfor ikke i stand til at opretholde sine forpligtelser overfor Island endsige påbegynde forhandlin-

ger om Islands fremtidige status. Altinget ophævede derfor i 1944 forbundsloven, og Island blev omdannet til en republik. Det var lidt om det danske riges ydre forvandling, som man mange steder kan læse mere om i diverse historiske værker. Men på samme måde, som der er tale om en ydre forvandling, så er den i høj grad et udslag af en forudgående indre forvandling.

Den nationale vækkelse i Europa

Fra at være defineret som den danske konges undersåt i starten af 1800-tallet, så fremmer den norske isolation fra Danmark fra 1807 en egentlig norsk identitet, hvor man "ladt i stikken af København" fokuserer på sit eget sprog og sin egen særlige kultur. En norsk identitet opstår, og med den også ønsket om at være herre i eget hus. På samme måde foregår der især i Tyskland fra o. 1820 en national vækkelse, som tager sigte på at samle den tyske kultur i et samlet forbund. Tyskland består på det tidspunkt af et utal af små og enkelte større kongeriger, hertug- og fyrstendømmer samt en række bystater. Alle er de selvstændige stater som i større eller mindre grad har samme sprog og kultur omend med betydelige regionale forskelle, som også i afsvækket grad kan spores i dag.

Den udvikling præger også den lærde del af befolkningen i den tysktalende del af det danske rige. Her ligger roden til den nationale vækkelse. På dansk side opstår der en lignende national vækkelse, som ikke blot kommer til udtryk i kunsten men også politisk. Kunstne-

risk kommer den til udtryk i romantikken og dyrkelsen af en idealiseret form af de gamle sagn og den gammelnordiske mytologi. Politisk finder vi den nationale vækkelse hos den nationalliberale bevægelse, som ønsker at samle de "rigtige" danskere i et rige. Her kommer man i strid med de tysksindede, der med udgangspunkt i den tyske nationale vækkelse har et tilsvarende ønske – blot med tysk fortegn. Her ligger roden til de slesvigske krige, og hvad deraf fulgte.

Med en vis forsinkelse har man senere kunnet iagttage en lignende national selvbevidsthed opstå både på Island, Færøerne og Grønland. Som alle sidenhen har opnået selvstændighed eller selvstyre, som tilgodeser særlige nationale interesser.

»Småt er godt«

begrebet opstår

Efter nederlaget i 1864 måtte der i Danmark skabes en helt ny selvbevidsthed, da der nu var tale om en egentlig nationalstat med en stort set homogen befolkning samlet om samme kultur og sprog. Den homogene kultur indenfor kongerigets grænser førte imidlertid også til en opblomstring af billedkunst, litteratur, højskole- og andelsbevægelse – det er den tid som vi i flere sammenhænge betegner som guldalderen. Det var her, at antagelsen om, at småt er godt, blev født.

I 1915 får Danmark en demokratisk forfatning

Uanset at Danmark havde fået en såkaldt fri eller demokratisk grundlov i 1849, så var Danmark ikke det vi i dag ville forstå som et demokrati. Det var kun mænd med egen

husstand og en vis indtægt, som var valgberettigede, mens kvinder, tjenestefolk og fattige ikke kunne stemme. Desuden kunne kongen udnævne sin regering uafhængigt af flertalsforholdene i rigsdagen helt frem til 1901. Først med grundlovsændringen i 1915 fik Danmark den demokratiske regeringsform, som vi kender i dag, hvor alle voksne uanset køn og indtægt har stemmeret. I mellemkrigstiden – især fremmet af den økonomiske krise i begyndelsen af 1930'erne – voksede der hos politikere og befolkning et stort ønske frem om, at sikre befolkningen mod den værste nød.

Velfærdsstaten spirer frem

Grundlaget til en social politik og en spirende velfærdsstat blev grundlagt sidst i 1930'erne med opbakning fra især fagforeningerne. Den 2. verdenskrig og de første efterkrigsårs trange økonomiske vilkår satte en bremse for den videre udvikling, men i løbet af 1950'erne tog den sociale udvikling fart og i løbet af de næste 10-20 år blev der opbygget en stadig mere finmasket velfærdsstat.

Neutralitetspolitikken opgives

Den 2. verdenskrig medførte det næste store skisma i dansk udenrigspolitik. Politikerne måtte med besættelsen erkende, at den danske neutralitetspoli-

tik havde spillet fallit. Uanset at regeringen efter bedste evne havde forsøgt at holde sig neutral i forhold til de krigsførende parter, var landet alligevel blevet inddraget i krigen og blevet besat.

Et stort flertal i rigsdagen mente derfor, at det var nødvendigt at søge allierede. Man havde brug for nogen, sammen med hvem, man så fremstod stærkere og dermed ville have lettere ved at holde sig ude af en kommende konflikt.

De første tanker gik i retning af en nordisk forsvarsunion. Men i 1949 grundlagde 2. verdenskrigs sejrende vestmagter en forsvarsalliance, NATO. Både Danmark, Norge og Island var blandt alliancens stiftende medlemmer. Dermed var tanken om en nordisk forsvarsalliance død.

Danmark bliver medlem af EF

Hermed havde Danmark taget det første vigtige skridt henimod en indbinding i mellemstatslige organisationer (udover FN). Økonomisk havde Danmarks dengang største erhverv, landbruget, været stærkt afhængigt af det engelske eksportmarked i de seneste 100 år. Det betød, at Danmark havde en stærk interesse i at holde toldgrænserne til Storbritannien så lave som mulige. Imidlertid voksede andre europæiske markeders

betydning. Både Danmark og Storbritannien og de andre nordiske lande stod udenfor det nye europæiske fællesmarked, EF. Indenfor EF var der ingen toldgrænser, men derimod høje toldgrænser udadtil. I 1972 var der så afstemninger i både Storbritannien, Norge og Danmark om, hvorvidt man skulle melde sig ind i fællesmarkedet. Storbritannien og Danmark stemte begge efter en lang og følelsesladet valgkamp begge ja til EF-medlemskab, mens Norge valgte at stå udenfor.

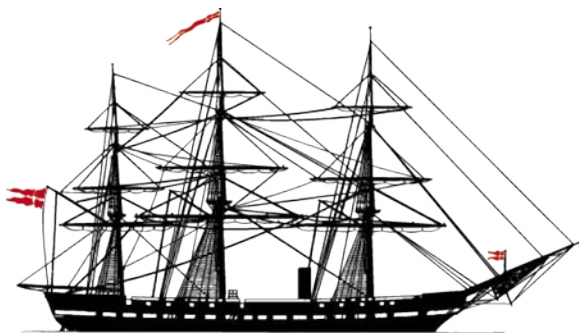
En ny dansk / europæisk identitet gror frem

Det europæiske samarbejde indenfor EF kom til at omfatte stadigt flere områder på vejen frem til det EU, som vi kender i dag. Som nej-sigerne i 1972 havde frygtet, kom EF-medlemskabet nok til at påvirke den danske identitet og selvforståelse, omend ikke på den måde, man dengang havde frygtet. Blandt især de yngre danskere, som er opvokset under medlemskabet, er den danske nationale identitet ikke som frygtet blevet udvandet, men derimod er den til en vis grad blevet suppleret med en europæisk identitet, hvor der findes nogen grad af samhørighedsfølelse i forhold til andre EU-medlemslande.

Henrik Hansen

Charlotte Amalie på St. Thomas i dag

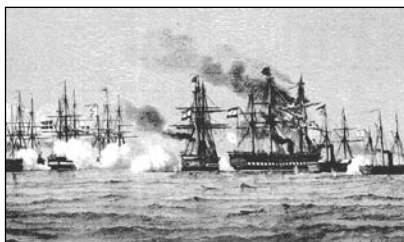
FREGATTEN JYLLAND

**Et overordnet historisk tilbageblik
om betydningsfulde øjeblikke i
fregatten »Jyllands« livsforløb som
kongeskib og senere som logiskib
for provinsbørn.**

*Ved Torkild Højlund Jensen
guide og formidler
ved Fregatten »Jylland«*

Fregatten "Jylland" er vel, som det historiske klenodie den er, nok kendt af et flertal af den danske befolkning. Den er verdens længste træskib, 99 m fra mesanbom-nok til jager-nok, 156 år gammelt og en af Kgl. Majestæts gamle orlogsmænd fra 1860'erne! Som sådan er den tildelt World Ship Trust medaljen, der er verdens fornemste hædersbevisning til historiske skibe. Der er kun til dato uddelt 30 medaljer over hele kloden. Denne medalje kan kun overrækkes til stats-overhoveder for stater, som har bevaret skibe, som tilhører verdens maritime kulturarv. I 1985 fik Dronning Margrethe på Fregattens vegne overrakt medalje nr. 4.

»Jylland« huskes vel først og sidst for sin rolle som deltager i slaget ved Helgoland, hvor den sammen med fregatten »Niels Juel« og korvetten »Heimdal« besejrede østrikerne og prøjserne den 9. maj 1864.

Men en omtumlet og omskiftelig, men også betydningsfuld karriere for dansk selvforståelse og historie har den derudover haft, denne gamle sejler. Ikke kun som krigsskib, det, som den oprindeligt var bygget til. Ingen kunne imidlertid i deres vildeste fantasi have forestillet sig, hvad den, efter at have trukket sig fra 25 års aktiv tjeneste, måtte gennemgå af fortrædeligheder samt diverse antal mirakuløse redninger på målstregen, for så til slut mod alle odds at ende »smuk som en svane« i dokken i Ebeltoft! Man kunne her med rette bringe H.C. Andersens dyrefabel »Den grimme Ælling« ind i billedet, for som han, digteren, godt nok mellem linjerne, udtrykker det: »Det skader altså ikke, at man har ligget i et svaneæg, selvom man er vokset op i - og har levet i - en andegård!« Et i øvrigt ikke helt politisk korrekt synspunkt i dagens DK.

»Jylland« som logiskib

Mens »Jylland« som krigsskib i alt havde godt 12000 danske søofficerer og orlogsgaster med som besætninger i de 25 år, den var i sejrende aktiv tjeneste, har den haft ikke mindre end 200.000 ferierende provinsbørn ombord. Et im-

ponerende højt tal! Den lå om sommeren ved Langebro som logiskib for feriebørnene hvert år fra 1936–1949, og fortsat der fra 1949–1951 uden feriebørn. Om vinteren blev den forhalet til Hønsbroen, og de sidste år efter den var sunket i vinteren 1947 i flådens leje på Holmen, blev den forlagt til Christiansholms Kanal ved Ovengaden over Vandet nr. 100–106, hvor man lavede de nødvendige vaskerum og toiletter på land. Tidligere og nuværende gamle beboere kan endnu huske strømmen af børn til og fra disse sanitære installationer. Men som rigsantikvar Johs. Brøndsted så viseligt resolve-rede og udvirkede i 1960, ligger den altså forbløffende nok nu her i Ebeltoft. Forbløffende var det, at det blev Ebeltoft og ikke København, for som en af de fornemme VIP talere udtalte ved fregattens indvielse til logiskib den 9. maj 1936, så var det hans håb, at, citat: »Jylland kunne blive et historisk vartegn for søstaden København.« Det gik lidt anderledes! Han blev fulgt op af forsvarsminister Alsing Andersen, som håbede, at fregatten ville knytte bånd mellem hovedstaden og det øvrige land, ja, bånd ud over landegrænsen. Og der

tænkte han jo nok især på de danske i Sydslesvig. Han håbede også, at den smukke fregat ville være, citat: „Fortiden til minde, nutiden til ære og fremtiden til gavn!« Store ord! Ingen tvivl om, at han selv mente det og troede på det – dengang!

En turbulent tid

Men det var dengang, senere fik tonen jo en anden lyd, for i 1950'erne var man blevet grundigt træt af fregatten, penge nok var der aldrig, og i 1951 var der stor tilslutning til, også fra Søværnet, at man skulle sejle den til Bornholm, give den et æresskud og således sænke den under fuld honnør. Så kunne man jo senere hæve den igen, hvis man fandt det betimeligt! Tænk, det sagde man virkelig. Idéen var hentet fra englænderne, som gjorde det et par gange med erobrede franske linieskibe fra Napoleonskrigene og Trafalgar slaget i 1805. I dag stiller sagerne sig nok lidt anderledes. Det høres nu på vandrørerne, at den rigtige placering af Fregatten burde være i København – Måtte dette aldrig ske, som man siger i Ebeltoft!!

Jeg nævnte tidligere de mange fortrædeligheder, som fregatten havde været udsat for i sit otium. Først og sidst har det som nævnt altid været det pekuniære, der var problemet. Hvilket gjorde, at forskellige ministerier, inkl. Søværnet, altid skubbede aben videre til andres bord. Da man i 1908 skulle bruge penge til nye Ubåde, solgte man fregatten til, ja, af alle - et tysk ophugningsfirma! Den tyske slæbebåd var allerede ankommet til Københavns havn, og kun en kreds af »gode danske mænd«, som det så smukt hedder, fik reddet fregatten på falderebet ved at

sætte egen formue på spil. Og tyskerne drog af med en betragtelig fortjeneste. Desuden var der i tidens løb overlevering til forskellige foreninger, institutioner og sågar private, in casu Godsejer Skov på Palsgård ved Juelsminde, hvor Fregatten lå for anker i Juelsmindebugten fra 1912 – 1924, kun afbrudt af Første Verdenskrig, hvor den forhaledes som telegrafstation til Nr. Sundby i Limfjorden. For slet ikke at forglemme dens forsmædelige sænkning i Flådens leje i 1947 pga. en glemt åbenstående søventil.

En stranding på Endelave er det såmænd også blevet til, efter at den i isgang havde revet sig løs fra sit anker i Juelsmindebugten. Men det største knæk fik Fregatten dog de sidste to år af 2. verdenskrig. Efter den 29. august 1943 blev de årlige reparationer nemlig ikke gennemført. Da den tyske marine konfiskerede Fregatten, rykkede Gestapo efterfølgende ind, hvilket bevirkede, at danske sabotører forsøgte at brænde Fregatten af. Denne såkaldt »patriotiske« handling blev dog heldigvis forhindret, hvilket vi må påskønne i dag!

De sidste måneder af krigen var hårde ved Fregatten. Tyske soldater og krigsflygtninge var nemlig flyttet ind. Alt blev tilsvinet, ødelagt eller stjålet, og alle de gamle messinglase blev skudt i stykker med maskinpistoler. Desuden blev rigningen molesteret, for de fleste tove blev kappet. Og så flød det i øvrigt med utøjsbefængt halm og klude alle steder.

Mod bedre tider

Men som en fugl Fønix rejste den sig igen af asken! – Og den blev allerede i juni måned 1945 igen logiskib for hundredvis af provinsbørn deraf bl.a. børn fra

de udbombede byer på Bornholm.

Som rundviser og formidler af Fregattens spændende historie og omtumlede tilværelse møder jeg af og til ældre mennesker, som med store smil kommer hen og fortæller mig, at de som provinsbørn har været indkvarteret ombord! Jeg bliver altid lidt benovet over deres positive holdning og fortælling om opholdet, vel vidende, at det ikke var nogen luksusferie, de var på – noget hotel Ritz om man vil – hverken hvad forplejning eller indkvarteringsforhold angik! I hvert fald ikke set med nutidens øjne!

Et gennemgående træk hos stort set alle er imidlertid, at når jeg så spørger dem, om de kan huske, hvor de præcist sov på skibet, så bliver man sært ulden i munden og flakkende i blikket, og der er faktisk ingen, der kan udpege det, sjældent heller ikke, om det var på batteridækket eller banjerdækket!

Men alle kan huske, at de sov i køjesenge fra dæk til dæk, og at der var tæt pakket med andre børn!

Det tror da pokker, når man betænker, at der i 1936 kunne indkvarteres 500 børn, og det forlyder, at i 1938 var fregatten ved forskellige nyindretninger blevet i stand til at indkvartere 1700 børn på én nat! – samtidig! Det lyder utroligt!

Luften har mildt sagt nok været noget beklumret pga. de ringe

udluftningsforhold! Når vi i dag har hold på mellem 30 og 70 skolebørn eller andre til overnatning på banjerdækket, virker det imidlertid ikke overvældende beklumret, selvom udluftningsforholdene er de samme som dengang. Men det er og har helt sikkert været bedre, end da skibets absolut ikke renvaskede besætning sov der på banjerdækket på tog i Fregattens velmagtsdage, hvor man højst blev vasket én gang om ugen – i koldt havvand, og tøjet én gang om måneden! Ikke alle 437 mand til køjs på én gang, nuvel, nogle var naturligvis på vagt, men alligevel! Det var ikke for sarte, renskurede og desinficerede sjæle, som vi stort set alle er blevet det i dag!

Nu står den som sagt her på land, denne gamle orlogsmand – et mageløst historisk klenodie, hvis lange og til tider barske historie provinsbørnene på en eller anden måde har del og lod i! Som undervisningsministeriet lod en hovedstadsavis meddele befolkningen i 1942, så »er disse provinsbørnenes københavnsrejser med udgangspunkt fra Fregatten Jylland af national betydning og må ikke undervurderes.« Citat slut! Sådan! Det lyder ret betydningsfuldt!

I den forbindelse kan man vel heller ikke undlade at nævne Hr. Møller.....Hr. Mærsk McKinney Møller. For uden ham havde der sikkert ikke været meget fregat tilbage, i hvert fald ikke i den stand og af den standard, som den har i dag! Fra den anduvede Ebeltoft i 1960 til 1984, hvor man fik bygget en midlertidig overdækningsshal og dok til den, var der stort set ikke sket noget tilløb

til restaurering. Men da man i 1989 havde fået bygget dokken og forhalet fregatten derind på egen køl, udtalte han på sit formfuldendte dansk følgende: »Nu kan jeg se, at tingene begynder at ske, vi betaler« – og med vi mente han selvfølgelig jeg, og dermed fik fregatten de første 70.000.000,- kr., der satte skub i restaureringen, som kom til at vare fra 1989 – 1994, altså de samme 5 år, som det tog at bygge og udruste fregatten i sin tid fra 1857 – 1862. Den endelige regning lød vist på omkring 270.000.000,- kr.

Fregatten som Kongeskib

I vinteren 1873 – 74 blæste forandringens vinde ind over fregatten. Island, som dengang endnu hørte under Danmark, skulle fejre sit 1000-års jubilæum, og det danske kongehus skulle repræsenteres ved den lejlighed. Det var i øvrigt første gang en dansk konge skulle besøge Island. Dog lige fraregnet perioden 1809 – 10, da danskeren og eventyreren Jørgen Jørgensen opkastede sig til konge over Island, men det er en helt anden historie.

Nordatlanten kan dog selv i august måned være en blandet fornøjelse og vise tænder, så man så sig om efter et bedre og mere sødygtigt skib end det eksisterende kongeskib »Slesvig«, som var en ombygget posthjuldamper, som rullede slemt i søen, og derfor ikke var egnet til atlantehavssejls.

Valget faldt på Jylland, som var et stort, søstærkt og hurtigt skib, som lå godt for sine sejl. Indretningen til kongeskib indebar en ret stor ombygning af apteringen i agterskibet, dvs. både af vejrdæk og batteridæk, som Kongen i øvrigt, fortælles det, betalte af egen lomme, og da han var en påholdende mand, blev det indrettet ret spartansk. Man udvidede den lille hytte på vejrdækket frem til krydsmasten, hvorved kongesalonon opstod, ganske som den i øvrigt fremstår i dag. Samtidig fjernede man 2 kanoner på vejrdækket og 8 på batteridækket, og på sidstnævnte dæk nedlagdes chefens dagrum, hvor der i stedet blev bygget kamre til de medfølgende hoffolk og embedsmænd. Klosetter til disse blev indrettet ved siden af skorstenen, men de var ubehageligt små og lige så ubehageligt varme, når dampmaskinen var i brug, og de blev derfor døbt hedeheusene. Turen til Island blev hård, man gik for damp det meste af vejen, og hedeheusene blev rødglødende!

I en beretning fra en af de ombordværende beskrives et af Rejsemarskallens besøg i Hedeheusene således: »Rejsemarskallen gjorde først sine afklædningsforberedelser udenfor på batteriet, bakkede så i færdig stilling ind i det lille hus. Efter udførelsen af sit ærinde, som forgik for åben dør, styrtede han ud, sveddryppende, og med permissionerne nede om haserne og fuldendte derefter sit toilette udenfor. En dag, da Kgl. Majestæt kom spadserende på batteridækket og passerede hedeheusene, fór marskallen netop ud, som skudt ud af en kanon, badet i sved, rød i hovedet og i øvrigt arrangeret

som beskrevet! Tableau og stor moro for folkene – også for Kongen!

Kongen derimod fik sit eget vandkloset, det første træk og slip i den danske flåde, hvor oppasserne hver dag skulle sørge for, at der var vand i cisternen, som skulle hældes på med håndkraft. Elektriske pumper var endnu ikke eksisterende!

Med Dronning Louise, prins Valdemar og prinsesse Thyra ombord sejler Fregatten de 18. juli 1874 fra København til Frederikshavn, hvor Kongen går ombord og dronningen og prinsesse Thyra stiger over i »Slesvig« og returnerer til København, efter de har taget afsked med Kongen og prins Valdemar.

Ledsaget af korvetten Heimdal går det så nordover i den barske Nordatlant, og hoffolkene lider alle søsygens kvaler. Efter stor modtagelse først på Færøerne og derefter i Reykjavik på Island og efterfølgende festivitas i dagevis kulminerede festlighederne i et storslået fyrværkeri, hvor skibsjournalen tørt og lakonisk beretter: »Ved at antænde kanonslag mistede skibets kanonér J. Meyer og hulgasten V. Høj hver en hånd!« Ingen medfølgende kommentarer eller noget om, hvad der derefter skete! Vel-færdssamfundet er endnu ikke opfundet!

Kursen bliver nu sat mod Leith i Skotland. Med ombord er en rød islandsk hest, som prins Valdemar har købt i Island.

På Leith red steg Kongens ældste datter prinsesse Alexandra ombord. Hun var gift med den senere engelske konge Edward d. 7, som i parentes bemærket var noget dameglad, mildt sagt! Hun bliver i 1901 Englands

dronning. Hun skulle på besøg hos familien hjemme i København og måske trøstes lidt!? Hun var beskedent udstyret til rejsen, idet hun »kun« medbragte 1 hofdame, 1 kavaler, 6 footmen og 40 kufferter! Mindre kunne vel ikke gøre det! Ved ankomsten til København og midt under modtagelsesceremoniellen var bageren i øvrigt nær ved at brænde fregatten af. De kongelige opdagede ingenting, selvom bjælker og dæk blev gennembrændt!

I 1876 indtog fregatten igen rollen som kongeskib, idet Kongen med Dronning Louise og prinsesse Thyra sammen med Kong Georg 1 af Grækenland, den tidligere danske prins Vilhelm, og dennes kone Dronning Olga med deres 5 græske prinser skulle på sommertogt til Rusland, nærmere betegnet Kronstadt og St. Petersburg, for at besøge Storfyrstinde Dagmar, næstældste datter af Chr. 9., og hendes gemal Zar Alexander III. De kongelige fik bolig på Zarens og Zarinaens sommersidens, Peterhof, og der blev holdt mange storslåede fester, hvor Jyllands officerer også blev indbudt. En skæg lille episode udspillede sig »Downstairs«, som man siger i de kredse!

En bornholmsk matros, som til lejligheden var blevet udnævnt til oppasser for de danske officerer, gik, efter at have eskorteret disse til slottet, på jagt efter noget spiseligt. Drevet af sin sult endte han desværre i de russiske kammerjomfruers påklædningsværelse, hvor han blev arresteret og anset som spion. Da man fandt ud af, at han blot var en sulten dansk orlogsgast, endte det hele i det rene eventyr med tjenere

i liberier, der serverede for ham som for de kongelige: Nyt sølv-tøj efter hver ret! Der manglede heller ikke champagne eller vodka!

Han blev hele eskadrens fejrede helt, da han kom tilbage og fortalte om sine oplevelser!

Mht. storfyrstinde Dagmar findes der ingen beretninger eller overleveringer om, at hun hverken som prinsesse eller som Zarina skulle have været ombord på Fregatten, men selvfølgelig har hun været bevidst om skibets eksistens og dets rolle som kongeskib. Da familien jo netop foretager rejsen op til hende i St. Petersburg i 1876 med fregatten, er det ikke utænkeligt, at hun har været ombord ved modtagelsen eller afrejsen.

Hendes skæbne blev i øvrigt, som de fleste af os sikkert ved, ret sørgelig. Monarkiet blev som bekendt afskaffet i Rusland ved revolutionen i 1917, og i 1919 blev hun med det engelske krigsskib »Malborough« sejlet til London, hvor hendes søster enkedronning Alexandra jo residerede. Derfra vendte hun tilbage til Danmark. Hun boede på Hvidøre i Klampenborg til sin død i 1928. Hun anerkendte i øvrigt aldrig, at hendes søn, Nikolaj 2., skulle være skudt med hele sin familie af bolsjevikkerne. I 2006 blev hun genbegravet i St. Petersburg, efter Fregatten »Esbern Snare« havde bragt hendes kiste dertil. Hun er nu begravet sammen med sin mand og også sin søn og børnebørn, som for få år siden er fundet i en fællesgrav på østsiden af Uralbjergene i nærheden af Jekatarinburg. Genbegravelsen vil sikkert blive husket på den bizarre hændelse, at en dansk ambassadeansat ved et uheld

faldt ned i graven.... medsam
sin mobiltelefon!

Men tilbage til »Jyllands« aktive tid!

Som sædvanlig, når Kong Chr. 9. var på togt med fregatten, gik han hver morgen tur på dækkene, og besætningen betragtede ham efterhånden som en af deres egne. Han gik som regel i sine egne tanker, men han havde, sagde man, et vagtsomt øje, og intet undgik hans opmærksomhed! Tit og ofte fulgtes han med prinsesse Thyra, som skulle forud på batteridækket for at se til de to »kongelige« køer, der var med for at skaffe frisk mælk til de 5 græske prinser. Thyra var, syntes »Jyllands« officerer, sød, frisk og nem at samtale med. Måske af samme årsag var hun, sagde man, kongens yndlingsdatter!

Samme Thyra bragte i øvrigt som 17-årig i 1870 det danske kongehus i en særdeles pinagtig og upassende situation. Hun forelskede sig nemlig i en Premierløjtnant ved Garderhusarregimentet. Katastrofen indtræffer, for Thyra bliver gravid. Og da vi befinder os i Victoriatiden med alt, hvad det indebærer af borgerlig snerpethed, tugt og forskruet sexualmoral, bliver himmel og jord sat i bevægelse for at skjule det. Thyra bliver sendt til Grækenland, hvor hendes bror, Georg I, som allerede nævnt er konge, hvor hun bliver løjet meget syg af gulsot og derfor isoleres.

Der føder hun en datter. Hvad der bliver af denne datter ved man ikke, men man mener, at hun blev bragt med til Danmark og der bortadopteret. Og her forsvinder så alle spor. Den unge premierløjtnant gik det ilde. Selvom han blev forfrem-

met efter en alvorlig og alfar-derlig samtale under fire øjne med Kongen, er situationen – den victorianske tidsalder taget i betragtning – for meget for ham, og han hænger sig i sit kvarter i Gardehusarkasernen i 1872. Thyra bliver i 1878 gift med Hertug Ernst August af Cumberland og får titel af hertuginde af Cumberland. Det lyder engelsk, hvad det også er, selvom Ernst August var tysker og som sådan Kronprins af Hannover, men den engelske titel havde han arvet af sin far. Hun føder i øvrigt 6 børn og dør i Østrig i 1933.

I slutningen af august 1876 afgik fregatten mod Danmark, og undervejs anløb man Bornholm og ankrede op ud for Rønne. Under opholdet der rejste der sig en pålandsstorm, og besætningen måtte arbejde hårdt med ankre, bramræer og stænger, for at den ikke skulle drive ind på klipperne. Det fortælles, at dronning Louise blev så forskrækket og søsyg, at hun gav ordre til, at man øjeblikkeligt skulle lette anker og gå til København. Kongen kom imidlertid til, og efter at have vurderet situationen og rådført sig med chefen, besluttede han at give kontraordre. Det fortælles også, at han bagefter var vældig tilfreds og stolt af sin beslutning – måske bundede det også lidt i, at han havde overruled dronningen!

Inden Christian 9. udvalgte Jylland til kongeskib havde prins Vilhelm, nu kong Georg af Grækenland, været ombord som kadet på Jyllands Jomfru-rejse i 1862 under sin uddannelse til søofficer. Under vintertogterne i Middelhavet ankrede fregatten op i Piræus, hvor Kong Georg altid kom ombord,

ofte sammen med sin onkel kronprins Frederik, når denne var på besøg i Grækenland. Det forlyder, at Kongen virkelig nød og så frem til samværet med de danske officerer og orlogsgaster, hvor man udvekslede og opfriskede fælles oplevelser om livet til søs, alt imens mandskabet diverterede med danske sange, og musikbanden spillede til.

Ligesom Fregatten »Rota« i 1842 havde hjembragt Thorvaldsens værker fra Rom, gik »Jylland« efter sit besøg i Piræus i 1868 til Neapel, hvor den medtog H. Bissens efterladte værker. Man forenede det repræsentative med det praktiske!

Fregattens sidste langfartstogt gik til De vestindiske Øer. Det var i 1886–87, og det var 5. gang, den viste flaget på øerne. Det var samtidig også sidste gang, den udfyldte rollen som Kongeskib, og samtidig sidste kommandostrygning. Kongeskibsrollen må siges at være lidt modificeret på denne rejse, idet Prins Carl, Chr. 9.'s barnebarn, og den senere Kong Håkon 7. af Norge, var med på rejsen som frivillig lærling, dvs. arbejdende besætningsmedlem, dog med eget lukaf og med ret til at spise i officersmessen!!! På denne rejse ankrede fregatten for øvrigt op i Ebeltoft Vig, så den har altså været der, sejlene. En morsom anekdote kan fortælles om dette ophold, idet chefen gav alle 66 drenge og kadetter landlov. Alle vendte tilbage til skibet til aftalt tid, alle undtagen én: Prins Carl! Han stod nu til en agterudsejling, men chefen turde åbenbart ikke effektuere dette, det var jo trods alt hans øverstbefalende, Kongens barnebarn, så han

Fregatten Jylland

sendte folk i land for at lede efter ham. Hvor finder de ham?

– Oppe i apotekerens have, hvor han spiser stikkelsbær med den smukke unge datter på 14 år. Han er selvfølgelig blevet dødeligt forelsket i hende og har glemt alt om tid og sted. Der er kvinder bag alt...selv i den alder! Straffen kunne være 24 timer i fodjern. Om han fik den, er der ingen nagelfaste forlydender om!

I en anden anekdote fortælles også om Prins Carls tid ombord undervejs til Vestindien. Under den sure tøjvask, oven i købet på de kolde breddegrader, fortæller en halvbefaren, at han slog sig ned ved siden af en ung knægt. Det viste sig at være prinsen, der grædende får sagt, at han ikke kunne mere. Hans fingre var helt blå. Sømanden, som havde varmt vand fra kokkens komfur i sin pøs, gav ham så lov til at varme sine hænder i pøsen, og tøjvasken blev klaret, og lykkelig var prinsen.

Senere under opholdet i Vestindien var der naturligvis en del fester og bal ombord med deltagelse af de rige plantageejere, deres koner og døtre samt diverse embedsmænd, hvor Prins Carl naturligvis også var deltager. Samme sømand fortæller, at da han en sen aften kom hjem fra landlov, mødte han Prinsen på trappen ned til banjen. På prinsens spørgsmål, om han havde fået noget fra festen, svarede han benægtende,

hvorefter prins Carl bad ham vente og derpå forsvandt for lidt efter at dukke op med en halv flaske champagne og en kvart lagkage! Han havde altså ikke glemt tøjvasken og afslørede her et fint karaktertræk!

De kongelige har indirekte og uforskyldt, men dog alligevel været medvirkende til at bringe Fregatten i ret dramatiske omstændigheder, som kunne være endt galt! I sommeren 1868 skulle fregatten eskortere det daværende kongeskib »Slesvig« fra midt Øresund til København, idet det nyforlovede kronprinsepar skulle fra Malmø til København. »Slesvig« stak 4 fod mindre end Jylland, dvs. ca. 1,25 m, hvilket medførte, at Kongeskibet fint gik ind over Saltholm Flak, men Jylland, som fulgte lige efter i kølvandorden, tog grunden. Først efter 18 timers hårdt og uafbrudt arbejde med flytning af kanoner og andet tungt grej agterud, fik man fregatten fri. Chefen og den vagthavende officer gik efterfølgende fra borde, og kom aldrig igen! Overkrigsforhør blev nedsat, men sagen standset ved kgl. resolution. Man var måske klar over på de bonede gulve, at de kongelige også havde del og lod i sagen. Men chefen måtte afgå året efter – dog i nåde med pension!

Som tidligere nævnt, er det vel ikke for meget at sige, at de fleste danskere i dag kender til fregatten Jylland. Man kunne

postulere, at den næsten er blevet en del af vores DNA!

Et håb for fremtiden

At det dog ikke er alle danskere, der føler sådan for fregatten, var den tidligere regering et bevis på. Man forsøgte - i overført betydning - næsten at spare masterne væk på fregatten!

Det koster i dag rundt regnet 4,8 millioner kroner at vedligeholde fregatten. Siden 1908 har det været en sej kamp at skaffe midlerne til at bevare den, og den kamp er endnu ikke kæmpet til ende på trods af, at man nu tilsyneladende har flertal for at øremærke et antal millioner kroner de næste tre år på finansloven til Fregatinstitutionen. Syddjurs Kommune spæder også til med et anseeligt beløb, så planen er altså at lade de 4,8 millioner hvile på en kombination af statslig og kommunal subsidiering. Følgelig er der kun at håbe på, at finansloven vedtages, og at vi ikke får valg i denne omgang, for så er vi ligesom skudt til hjørne igen, og man kan begynde forfra!

– Vi skulle jo gerne fremdeles kunne stå ved Forsvarsminister Alsing Andersens førortalte flotte udtalelse ved indvielsen af fregatten til logiskib for provinsbørnene den 9. maj 1936, at Fregatten skulle være:

*»Fortiden til minde,
nutiden til ære
og fremtiden til gavn!«*

EN REJSE TIL ALSACE

2. del

Tekst: Anne Oesterle

Foto: Karin D. Asmussen

Første del af rejsen til det smukke Alsace i Europas hjerte blev bragt i Thyras Vold nr. 906.

Strasbourg

Strasbourg var målet for næste dags tur. Bussen satte os af tæt på den indre by overfor museet ved floden Ill. Med en båd, ligesom kanalfarturen i København, fik vi med øretelefoner alt at høre og se om hele byens historie gennem de sidste århundreder. Hvor er Strasbourg dog smuk med alle de gamle velholdte bindingsværksbygninger, slotte og kirker.

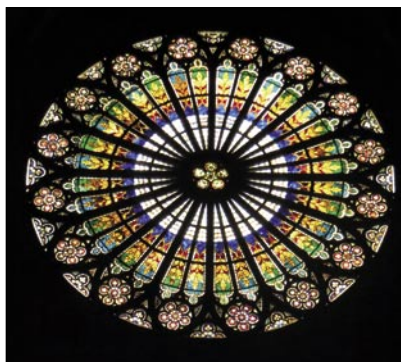
Også hele det mægtige Europacentrum skal nævnes. Universitetet fra 1621, der også har en bevæget historie, Goethe, Herder, Pasteur og Röntgen har sat deres ben her som studenter eller undervisere, er et besøg værd.

Domkirken

Domkirken, Cathédrale Not-

re-Dame, det navn har alle domkirker i Frankrig, lokkede bagefter til et besøg, egentlig bliver den kaldt Strasbourger Münster. Man bliver overrasket stående, når man træder ind gennem indgangen, så stor er kirken, 103 m lang, 41 m bred og 30 m høj. 70 store vinduer med glasmalerier i prægtige farver og utallige skulpturer både udvendigt som indvendigt ses overalt, men det 18 m høje astronomiske ur fra 1574, der er restaureret i 1842, trækker folk til med flotte figurspil, lyde og meget mere.

Kirken må besøges igen.

Det tosprogede forbund

Sent på eftermiddagen var der besøg hos Schickele Gesellschaft/Culture et Bilinguisme d'Alsace. Præsidenten for det tosprogede forbund, Pierre Klein, der også er forfatter, holdt et foredrag om Alsaces historie, interessant med mange spørgsmål bagefter,

men tiden var knap. Køretur tilbage til hotellet i regn og efter aftensmaden foretog ved R. Joachim, der er vicepræsident for det Alsaciske folkeforbund (FUEN) var på programmet. Kultur en masse. På én dag måske lidt for meget.

Slottet i Orschwiller

Onsdag havde også et godt kulturelt program men gudskelov med to kulinariske oplevelser dertil, først besøgte vi slottet Château du Haut Koenigsbourg i Orschwiller, der ligger 755 m højt, lang spadseretur derop, det er bygget i 1147, ødelagt og genopbygget flere gange i årenes løb. I 1899 blev ruinen foræret til kejser Wilhelm II, der fik den genopbygget med kapel, kejsersal og festsal, altså dengang et eventyrslot netop beliggende ved grænsen til Frankrig.

Bagefter førte R. F. Jacobi os til Bergheim, hvor vi skulle spise den kendte »Flammkuchen«, en slags pizza men fra Alsace, der på tynd brøddej bliver tilberedt med forskelligt fyld i en trækulsovn ved de første flammer.

Vi fik serveret 4-5 forskellige slags, der alle smagte udmærket, og dertil fik vi gratis vin i hylde og fylde.

Alle var godt tilfredse.

Colmar, frihedsstatuens hjemby

Nu kørte bussen til det sydligt liggende Colmar, hvor en 12 m høj frihedsstatue byder én velkommen. Frankrig forærede 1880 USA den kendte frihedsstatue, der er skabt af A. Bartholdi, født i Colmar, og 2004 blev denne efterligning sat op til ære for skaberen på hans 100 års fødselsdag. Desværre nåede vi kun at besøge Unterlinden-museet, hvor det berømte Isenheimalter er opbevaret. Dette består af 10 trætavler, malet på begge sider, men kun én er opstillet ad gangen, dog kan en model af det hele beskues.

Der var for lidt tid, så kun en række malerier af kendte kunstnere som Monet, Renoir, Dürer og Picasso nåede vi at se, men vi fik oplysning om, at Albert Schweitzer er født og opvokset i Gunsbach, en by i nærheden. Aftensmåltidet indtog vi i Ingwiller, og det bestod af vildsvin, der var velstegt efter ca. 6 timer over åben ild og for øvrigt skudt af kokken selv. Musikalsk underholdning ved Jacobi med ledsager var der også. Nu en lang tur tilbage til hotellet.

Maginotlinien

Næste dag skulle Maginotlinien betrædes, naturligvis kun en del af den, da denne forsvarslinje er 400 km lang fra nord

til syd.

Indgangen til Maginotlinien

Den er næsten lige så berømt som den kinesiske mur. Dette underjordiske forsvarsværk mod Tyskland, der jo efter den tabte 1. verdenskrig 1918 havde måttet levere Alsace-Lorraine tilbage til Frankrig, blev efter lange forhandlinger påbegyndt i 1930. Anlægget fik navn efter krigsministeren A. Maginot, men kom til at koste en formue, omkring 8 milliarder frank og var ikke helt færdig, da Tyskland i 1940 invaderede Frankrig over Belgien.

Vi kørte til Schoenenbourg, gik gennem en sikkerhedsport og 175 trappetrin ned og endte 30 m under jorden, hvor temperaturen kun var 11 gr. her i de kolde betongange.

Vi gik 3 km i hurtigt tempo, besøgte kampblokkene, kraftstrømværket, soverum med smalle køjer, sygeafdelingen, køkkenet, forrådsrum og kommandantboligen. En smalsporbane sørgede for al

transport af våben af alle slags. Det vigtigste var vel artilleritårnet, hvorfra der kunne skydes, bombes.

620 elitesoldater og elektromekanikere var stationeret her ad gangen. Med besigtigelse af alle de mange rum havde man følelsen af at have gået 5-6 km i alt, og gå og stå i 3 timer er ikke helt nemt.

Maginotlinien er ved at forfalde i dag, da den ingen nytte er til, man ser blot betonkugler overalt i området.

Besøg hos en vinbonde

Dagen sluttede med et besøg hos en vinbonde, vel snarere en vinfabrikant på vinruten i Cleebourg.

I alt bliver der i Alsace dyrket vindruer på 15000 hektar land, og de mest kendte vine er Riesling, Pinot Blanc og den berømte »champagne« Crémont d'Alsace.

Interessant at se fremstillingen af produkterne, men endnu bedre var smagsprøverne, hvorefter ikke kun én karton, men mange blev købt og slæbt hen til bussen.

I bussen hjem var stemningen god, flere viser blev nok så gladeligt sunget, også i alsacisk dialekt folkevisen »Hans im Schnockeloch«, der fortæller om en helt, der egentligt har alt, hvad han vil, men hvad

han har, vil han ikke, og hvad han vil, det har han ikke osv. Sangen siger alt om Alsaces historie, at de hverken er franske eller tyske, men kun Alsacere. Efter aftensmaden gik de fleste tidligt i seng, det havde været en lang dag, også for benene.

Europarådet

Sidste udflugtsdag inden hjemturen gik igen til Strasbourg, hvor Europarådet skulle besøges.

Der var streng kontrol, før vi fik lov til at komme ind i den enormt store bygning eller ret-

tere sagt store bygninger, hvor foran alle flag fra de 47 medlemslande vajer.

Der blev startet med en film, der viste og fortalte alt om, hvad der foregår i Europarådet: beskyttelse af menneskerettighederne, overvågningsorganer, globalt samarbejde og struktur som nogle af de vigtigste dele. Et omfattende område, der ikke kan gengives her, blot at der er tæt samarbejde med EU og FN, og at der er godt 820 millioner borgere i Europa, at Rådet beskæftiger 2200 medarbejdere, og at det samlede budget for 2014 var på 403 millioner Euro, som procentuelt bliver betalt af medlemslandene.

Endvidere at også Europaparlamentet holder møde i Strasbourg en gang hver måned, ellers i Bruxelles. Lene Gruden, en dommer fra menneskerettighedsdomstolen, en bygning for sig, berettede om hendes arbejde og bagefter gik en

spændende diskussion i gang.

Efter besøget var der lidt fritid, som vi udnyttede til at besøge Christians bageri »pâtisserie«. Et eldorado af kager, næsten for smukke til at blive spist, er udstillet i vinduerne. Til at købe le munster-gerome, en kraftig lugtende ost, der blev godt pakket ind, var der også lejlighed.

Nu mangler det kun at blive fortalt, at cog au vin (kylling i vin) også er landet i vore maver på et eller andet tidspunkt. Nu tilbage til hotellet, hvor dagens sidste måltid i France blev indtaget med god Alsace-vin dertil.

En dejlig tur

Hjemturen næste morgen gik uden problemer, og med spising undervejs var vi i Flensborg kl 19. Tak til planlæggerne for den gode rejse, og tak til buschaufføren for sikker kørsel hver dag.

Med venlig hilsen

Anne Oesterle

Karin D. Asmussen

Uddeling af støtte

UDDELING AF STØTTE PÅ 169.950 KR. FRA SLESVIG-LIGAENS FOND

På bestyrelsesmødet i september blev de indkomne ansøgninger om støtte behandlet.

Der blev bevilget tilskud på i alt 169.950 kr., og størstedelen af beløbet blev 7. november 2016 uddelt ved en højtidelighed i Paludanushuset i Frederiksstad.

TILSKUDSMODTAGERE

ANSØGER	FORMÅL	TILSKUD
Ringgadens Vuggestue, Flensborg	Ipad og sikkerhedsskab	20.000,00 kr.
Ejder Viking, Frederiksstad	Svømmeveste mm.	5.000,00 kr.
Nystadens Vuggestue, Flensborg	Udstyr motorisk udvikling	30.950,00 kr.
Kirkens Børne- og Ungearbejde, Flensborg	Konference	10.000,00 kr.
SSF-Det humanitære udvalg	Seniorarbejde	10.000,00 kr.
Oksevejens Skole, Flensborg	Smart-board, musiklokalet	25.000,00 kr.
Samarbejdsrådet - Uffe Skolen, Tønning	Ipad cover, ladestation	32.000,00 kr.
Flensborg Roklub, Flensborg	Kajak	10.000,00 kr.
SSF-Tønning, Tønning	Industriopvaskemaskine	22.000,00 kr.
Dansk Læsefestival i Sydslesvig	Læsefestival	5.000,00 kr.

Beløbet på 10.000 kr. til SSF's humanitære arbejde vil traditionen tro blive overrakt i forbindelse med udvalgets julearrangement.

Foruden ovennævnte bevillinger, er der ved landsmødet uddelt et legat på 10.000 kr. til Solveig Pees (se beretningerne inde i bladet på side 9 og 10).

wh

DET SYDSLESVIGSKE JULEMÆRKE 2016

Kunstneren bag årets julemærker er 37-årige designer Christian Prasno, ansat som grafiker på Flensborghus for SdU.

“Da jeg blev spurgt, om jeg havde lyst til at “tegne” julemærkerne, svarede jeg gerne ja.

Min første impuls var, at jeg ville lave noget abstrakt, der virkede både som helhed og i de enkelte mærker.

Det gennemgående tema for julemærkerne i år er nok lys.

Det er noget, jeg associerer stærkt med juletiden, med stjernerne som de mest konkrete objekter”.

1 ark med 32 mærker koster 30 kr. / 4 EUR og kan købes på alle SSFs sekretariater. Mærkerne kan også bestilles via Sydslesvigsk Forenings hjemmeside: **www.syfo.de**

Slesvig-Ligaens medlemmer kan desuden købe julemærket hos foreningens næstformand Horst Werner Knüppel, Tlf. +45-20151687. E-mail: **horst.wj.knueppel@gmail.com**

THYRAS VOLD - udgivet af Slesvig-Ligaen

Husmandsvej 4, DK-6621 Gesten, tlf. (+45) 5631-1858

e-mail: mariethorup@hotmail.com

Bankkonto: Sydbank 8065-1041552

REDAKTION

Anne-Marie Thorup (formand), Husmandsvej 4, DK-6621 Gesten - e-mail: mariethorup@hotmail.com - tlf. (+45) 5631-1858

Anne Oesterle, Alte Ziegelei, D-24214 Gr. Königsförde, - tlf. (+49) 4346 6406

Willi Hansen (ansvarshavende redaktør), Forsteck 4, D-24955 Harrislee, - e-mail: willihansen@t-online.de - tlf. (+49) 461 909 7405

Tryk: Flensborg Avis

Afleveret til postvæsenet den 17. november 2016 • Stof til næste nummer af bladet senest den 15. marts 2017

Følg også med på Slesvig-Ligaens hjemmeside: **www.slesvigligaen.dk**